

**НАРОДНО-ДЕМОКРАТИЧНА ЛІГА МОЛОДІ
за підтримки МІНІСТЕРСТВА УКРАЇНИ
У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ**

**ІНФОРМАЦІЙНО-МЕТОДИЧНА ЗБІРКА
"ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ РОДИНИ"**

Київ – 2007

Інформаційно-методична збірка "За збереження родини": Київ, 2007р. – 100 стор., 4000 прим.

Упорядники: П.М. Вікнянський, Ю.А. Краєва

Фото: І.А. Шакарян, М.М. Крутъко

В інформаційно-методичній збірці "За збереження родини" Ви дізнаєтесь: поради та про досвід молодих родин, про роботу організації НДЛМ, про нормативні акти державної підтримки сімей та про роботу Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту у цьому напрямку.

Проект "За збереження родини" реалізовується за підтримки Міністерства України у справах молоді, сім'ї та спорту.

Вступне слово

З перших років Незалежності в українському суспільстві постійно тривають дискусії про демографічну кризу. Шукаються соціальні, економічні та політичні першопричини цього явища. Та на наше переконання, варто шукати причини в іншій площині. Родинний досвід поколінь, цінності та традиції (звички), стереотипи та менталітет, свобода та любов є основою щастя чи страждань Родин. Революції та війни, голод та страх, тепер кар'єра та цинізм руйнують наші сім'ї.

Проект „За збереження Родини” в рамках якого видається ця збірка є спробою допомоги молодій Родині усвідомити та оглянувшись, бути більш вільною та відповідальною, навчитись слухати та говорити. Непросто, важко, часто боліче робити зміни та проте дороги іншої немає.

Сподіваємось, що це видання стане Вам у нагоді. Будемо раді отримати від Вас зауваження та пропозиції.

Також висловлюємо вдячність Міністерству України у справах сім'ї, молоді та спорту.

Голова НДЛМ

Член Правління НДЛМ

Павло Вікнянський

Володимир Крутко

За збереження родини

Людмила Гридковець

Психологічні основи подружньої гармонії:

практичні рекомендації

Передмова

Дорогі молодята! Ви зараз стоїте на порозі найважливішої події вашого життя. Даровані Богом почуття спонукали вас замислитися над станом власного покликання. Шлюб - це дійсно дивовижне покликання, покликання, яке дозволяє кожному із нас відкритися на Божу любов через іншу неповторну особистість, якою є для нас чоловік чи дружина.

Пізнаючи одне одного, ми пізнаємо Творця, кохаючи одне одного, ми вчимося любити Бога. Проте, пізнаючи Бога, ми вчимося пізнавати одне одного, люблячи Творця ми також вчимося любити одне одного. Це взаємопов'язаний і неперервний процес. Процес, що охоплює всі сфери нашого людського буття: духовну, психолого-річну та сексуальну.

То ж бажаємо вам успіхів у нелегкій, але захоплюючій, подорожі подружнім життям. Хай Господь вам у цьому допомагає.

А ми лише спробуємо допомогти вам зібрати необхідні для початку подорожі знаряддя. Все решту ви зможете у Божій ласці створити спільно, допомагаючи одне одному, підтримуючи одне одного, кохаючи одне одного.

Коротко про шлюб

Давній мислитель Платон писав: "В коханому, мов у дзеркалі, бачиш самого себе". Саме цим дзеркалом і є подружня посвята. Бо в подружжі людина набуває повноти власного Я, починає глибоко усвідомлювати власну особистісну неповторність поєднану з новим дивовижним модусом "Ми". Родинний простір набуває свого унікального оркестрового звучання, де кожен інструмент попри наявність інших музичних ліній не губиться в різноманітті, а створює та посилює красу спільног звучання.

Проте неможливо досягнути гармонії, коли кожен учасник буде грati власну автономну партію, не звертаючи уваги на тих, хто поряд, не переймаючись інтересами близкіх. Шлюб – Це спільне виконання найвеличнішого твору ? гімну Любові. І далеко не завжди ми здатні досягти чистого звучання інструментів власних душ. Проте наполеглива робота над собою, своїми здібностями, почуттями та навичками обов'язково принесуть результати.

Будьте терпеливими та терпимими одне до одного. Бо як мудрий вчитель не карає, а допомагає своєму талановитому учневі, так і ви допомагайте у шлюбі одне одному, щоб ваші таланти не пропали на марне, а примножилися і набули дивовижної сили.

Любіть одне одного, дослухайтесь одне одного, даруйте себе одне одному!

Не бійтесь помилок! Не помиляється лише той, хто нічого не робить і кому просто все байдуже. Проте, вчіться визнавати власні помилки і використовувати власні промахи на зростання у мудрості. Але не забувайте, що "ваша половина" має також подібне право на "недосконалість". Лише спільно, допомагаючи одне одному, крок за кроком, не зосереджуючись на недоліках близнього, ви зможете зростати у найдивовижнішому почутті – Любові. І тоді з роками ваші почуття не будуть слабшати, а навпаки набуватимуть нового потужного звучання.

А ми пропонуємо вам лише кілька невеличких порад, які будуть у нагоді на цьому, хоча й нелегкому, але прекрасному шляху взаємного пізнання.

Причини подружніх дисгармоній

Є відома приказка: "Знати ворога в обличчя - це вже на половину виграти бій". То ж ми пропонуємо Вам опис деяких ворогів вашого шлюбу. Будьте пильними щодо них. Не дозволяйте їм панувати у Вашому житті, керувати Вами, руйнувати весь простір Вашого буття. Придивіться уважніше до них, запам'ятайте як вони виглядають і ніколи не впускайте до Вашого шлюбу, а тих, яких не зможете оминути – подолайте силою власної любові.

Низька самооцінка

У найвідомішій книзі у світі – Біблії – написано: "Возлюби ближнього свого як самого себе". То ж полюбити іншого ми спроможні лише у міру власної здатності любити себе. Кожен із нас є дивовижним та неповторним у своїй суті. Кожен із нас вміщує в собі цілий всесвіт. Кожен із нас в першу чергу отримав від самого Творця найдивовижніший дар, який зветься "Я".

Коли ми неспроможні прийняти і належним чином оцінити велич цього Божого дарунку, ми неспроможні збагнути красу і неповторність інших дарів.

Не приймаючи себе, ми іншим даємо підстави також не приймати нас.

Завищена самооцінка

Завищена самооцінка має декілька назв: народна – пиха, релігійна – погордість, психологічна – егоцентризм. Всі ці назви досить точно визначають суть даної проблеми. При подібному стані речей власне Я особи заступає Я інших людей, зневажаючи їх та нехтуючи ними.

Коли ми замикаємо на собі весь світ і стаємо самодостатніми, то тим самим втрачаємо здатність до пізнання, здатність до розуміння, ми втрачаємо здатність любити, тішитися, щиро співпереживати, тобто ми втрачаємо здатність жити, залишаючи за собою лише право на безбарвне сіре існування.

Проте, існує ще одна проблема: в переважній більшості випадків погордість виникає за умов власної меншовартісної тенденції. Тобто, щоб не бачити того, що ми насправді не приймаємо себе у власній повноті, ми вибудовуємо систему психологічного захисту,

За збереження родини

за якою, мов за муром, ховаємо власну нелюбов до нас самих, проявляючи її через нелюбов та надвимогливість до інших.

Втрата почуттів

У духовному читанні "Християнська родина та шлюб" знаходимо такі слова: "Найстрашніше в шлюбі – втрата любові, а зникає вона іноді через дрібниці, тому всі думки та зусилля треба скерувати на збереження любові та духовності в родині – все решта прийде саме". Ні чоловік, ні жінка не мають в шлюбі абсолютної влади одне над одним. Будь-яке насилля вбиває любов. Насилля в ім`я любові не є виключанням. Мудрість подружнього єднання полягає в тому, щоб дати повну свободу тому, кого кохаєш.

Втрата здоров`я

Навіть якщо ваш шлюб ґрунтуються на коханні та повазі, ви однак не застраховані від розладів подружнього життя в момент втрати здоров`я одного з партнерів. Цікавим є той факт, що закоханому подружжю легше перенести значне каліцтво, ніж дію невидимої хвороби. В разі сильного травмування чоловіка чи жінки, партнер намагається якомога більше уваги приділити своєму супутнику, переконати його в своїй любові. Натомість, коли на заваді стає "непомітна" хвороба, що призводить до постійної слабкості, знесилювання, то скарги на нездужання з часом приймаються партнером за прагнення ухилитися від виконання певних обов`язків. До закоханого серця закрадається сумнів, що породжує недовіру, а згодом і неприйняття. Останнє призводить до втрати подружньої єдності.

Якщо ви відчуваєте постійну слабкість, то не засипайте свого партнера постійними скаргами, а намагайтесь якомога швидше виявити джерело захворювання і знайти шляхи лікування. Коли це неможливо, то хай ваш коханий (кохана) бачить вас сильним (сильною). І тоді, оцінивши вашу мужність, він сам намагатиметься полегшити ваш біль, підтримати вас.

Подружня втома

Щасливий шлюб твориться щоденною кропіткою працею обох партнерів. Якщо в якусь мить ви відчули, що перестали помічати живу, неповторну красу вашого чоловіка чи дружини – зупиніться!

Відкладіть всі справи. Подивіться на свою половину не як на батька, чи матір ваших дітей, а як на людину, що присвятила своє життя Вам, довірилася Вам. Згадайте перші зустрічі, збудіть в серці хвилювання перших дотиків. Бо ж перед вами той самий юнак (хоча і трохи посивілий), та сама прекрасна дівчина (хоча і втомлена буденністю), що були колись. Відчуїте красу своєї половини і не забудьте подякувати Творцеві за те, що вона у вас є.

Споживацький підхід до партнера

Кожен з нас хоче бути потрібним та коханим, кожен з нас прагне розуміння і поваги. Проте, тільки ми починаємо сприймати партнера як того, хто нам чимось зобов'язаний, ми втрачаємо власну здатність дарувати себе, дарувати свою любов. Втрачаємо здатність до щирості та ніжності. Ми перетворюємо власне життя на постійну крамницю в якій все купуємо та продаємо.

Можна придбати річ, можна придбати дуже дорогу річ, але від її коштовності вона не набуде духовних чи душевних якостей. То ж тільки ми починаємо використовувати близьку людину для задоволення власних потреб, не звертаючи уваги на її почуття та думки, ми втрачаємо здатність дарувати себе і стрімко перетворюємося у банальних торгашів власними душами. Таким чином, ми позбавляємо себе правдивого дарування партнера і до кінця життя вдовольняємося статусом "дійної корови".

Поспішність

У наш стрімкий вік технічного прогресу, ми звикаємо до швидкого обміну інформацією, до швидких темпів життя. Проте, саме ця звичка може бути пагубною та руйнівною для шлюбу. Не шкодуйте часу та уваги для свого чоловіка чи дружини. Орієнтуйтесь на нього (неї), прагніть зрозуміти його (її), прагніть наповнити його (її) життя собою.

Монотонність, нудьга, рутина, стереотипність, лінощі

Як в подружньому житті взагалі, так і в сексуальному зокрема, уникайте монотонності ваших стосунків. Те, що приносить задоволення сьогодні, здатне зовсім не хвилювати завтра. То ж пізнавайтесь одне одного щодня, дослухайтесь одне до одного. Не бійтесь фантазувати і втілювати свої добрі фантазії у повсякденне життя.

Вікові кризи членів родини

Всі вікові кризи людини можна умовно поділити на психофізіологічні, соціально-психологічні та духовно-психологічні. До перших – ми зараховуємо кризи обумовлені перехідними етапами психофізіологічного розвитку особистості, зокрема: підліткова криза, криза періоду менопаузи, щосемерічні кризи у чоловіків, викликані гормональними перебудовами організму тощо. До соціально-психологічних належать: кризи півторарічних, трьохрічних, семирічних, юнацького віку, середнього віку тощо. До духовно-психологічних – кризи релігійного розвитку особистості.

Період кризи одного з членів родини є завжди випробуванням для інших. Проте, є одне просте правило, як пережити кризу, щоб вона стала не етапом руйнації стосунків, а етапом переосмислення їх і активізації потужності та потенціалу почуттєвої сфери близької людини. Це – не нарікання на того, кому і так важко, а допомога йому. Тобто не стогнання від власних хрестів, а поміч в несінні хреста рідній людині.

Родинні кризи

Родина – це живий організм, який має також певні закони розвитку. Тож існує кілька періодів, коли подружжя повинно бути максимально уважним одне до одного і не замикатися на власних проблемах, а акцентувати свою увагу на проблемах коханої людини. До таких періодів, зокрема, зараховують:

1. Перший рік подружнього життя

Це період, коли відбувається притирання молодят одне до одного. Період, коли певні маски спадають і ми починаємо демонструвати коханій людині вже не власний позитивний потенціал, а наявну сутність. Це зовсім не означає, що до одруження ми були не щирими. Ми просто бути такими, якими б хотіли бути насправді. То ж дуже важливо, щоб власним неуважним ставленням до партнера ми не зруйнували той чудовий його потенціал, який ми змогли побачити в період зустрічання.

2. Трьохрічна криза

Ця криза схожа на трьохрічну кризу у дітей. Малюк в цей період починає усвідомлювати себе вже в якості особистості і намага-

ється про це заявити світові. Проте існують ще певні неузгодженості між тим, що він може продемонструвати і тим, що він хоче. Родина, подібно до дитини, переживає певні дискомфорти у даний віковий період. І хоча деякі американські дослідники стверджують про втрату почуттів у цей період, це не так. Почуття не зникають, якщо ви усвідомлюєте, що з вами відбувається і намагаетесь допомогти одне одному. І тоді відбувається родина - інтеграція, в якій з двох Я утворюється не просто Ми, а формується нова особистість - наша родина.

3. Народження першої дитини

Народження дитини – це надзвичайна радість і безліч позитивних емоцій. Проте існує певна загроза почуттям, коли молода мати, повністю віддаючись материнському інстинкту перестає помічати власного чоловіка, а той, в свою чергу, фіксуючись на власній непотрібності поглиблює психологічне віддалення від дружини (в кращому випадку у формі заглиблення в роботу). Щоб ваші почуття ставали більш потужними, а дитина була їхнім активатором, слід в першу чергу, по народженні малюка, зорієнтовуватися на "свою половину", щоб спільно переживати дивовижну радості нового життя, а не замикатися у власній хатині втоми та неспокою.

4. Народження другої дитини

Як недивно, але народження другої дитини - це нова подія, не схожа за своїм психологічним наповненням до народження першої дитини. З одного боку, молодим батькам здається, що вони вже є досвідченими і не потребують ніякої допомоги. Насправді: досвід, який вони отримали з первістком вже, з одного боку, підзабувся, а з іншого боку, він і не був достатнім. Тим паче, що друга дитина уподібнює родину вже до маленької держави, в якій є керівники та прості громадяни. І ці громадяни мусять навчитися поважати одне одного, підтримувати одне одного, захищати одне одного і по-братерські любити одне одного.

5. Перша дитина йде до школи

У цей період батьки переживають також певну кризу. Все родинне буття починає крутитися навколо шкільного життя

За збереження родини

малюка. Батькам доводиться змінювати (хоча б на деякий час) власний стиль життя, відмовлятися від звичних речей, вписувати у власні графіки – графіки дитини. Проте, негативні хвилювання цього періоду є тим меншими, чим більше уваги вони приділяють одне одному.

6. Підліткова криза дитини

Період підліткової кризи є не тільки періодом сильного психологочного навантаження на дитину, але й на всю родину. Батьки часто не можуть змиритися з тими процесами, які відбуваються у їхнього нащадка. Починають звинувачувати одне одного в поганому впливі на дитину, у відсутності належної уваги до неї. В наслідок постійних звинувачень та сварок почуття можуть притуплюватися, а то і зникати. Проте, щоб подібного не трапилося у Вашому житті, пам'ятайте – жодне звинувачення не вирішить ваших проблем, а тільки їх поглибить. То ж підтримайте одне одного, підтримайте вашу дитину і тоді ваші почуття не тільки не зникнуть, але й набудуть нової сили.

7. Закінчення школи і вступ до навчального закладу первістка

Не тільки діти все пізнають вперше, але й батьки. Вони вперше стають не самі абітурієнтами, а стають батьками абітурієнтів. Часто-густо батьки набагато сильніше за дітей переживають невдачі та поразки останніх. Проте навіть вступ до навчального закладу, попри радісність події, може бути затъмареним розлукою з дитиною. І тут не рідко ми зустрічаємося з почуттям туги за улюбленим нащадком. Батьки замість того, щоб підтримати одне одного у цей нелегкий для них період, зорієнтовують свої погляди на першокурсника, страждаючи з приводу розлуки.

Проте, якщо Ви будете намагатися своє життя, в першу чергу, ділити зі своїм чоловіком чи дружиною, то спільно ви здатні вдало подолати будь-які кризи і ваші почуття при цьому з кожною з них набуватимуть більшої потужності.

8. Одруження старшої дитини

Це нелегке випробування для батьків. Матір найтяжче переживає одруження сина, батько – доньки. Їм обом слід змиритися з

думкою, що їхня дитина вже ім більше не належить. Якщо почуття між ними збережені, то криза проходить в досить м'якій формі. Якщо ні – то біль утрати є надзвичайно потужною. То ж, щоб Ваші радощі перевершували Ваші смутки, протягом життя, в першу чергу, пізнавайте того, кому обіцяли "і в радощі, і в горі" зберігати любов, вірність та відданість.

9. Синдром "покинутого гнізда"

Це період, коли діти покидають батьківську домівку і подружжя залишається одне з одним. Якщо все життя партнери пізнавали одне одного, дарували себе одне одному, то для них цей період стає періодом ніжності і вдячності одне одному. Проте, коли чоловік та дружина переорієнтували власний родинний простір виключно на дітей чи роботу, тоді цей період стає періодом надзвичайного випробування, а нерідко і періодом смерті шлюбу.

Не допустіть цього у своєму житті!

**Шлюби творяться на небесах, проте руйнуються на землі.
Руйнуються не самі по собі, а завдяки нашим власним зусиллям. То ж будьте уважними одне до одного. Любіть одне одного і ніколи не переставайте дарувати себе одне одному.**

Деякі методи подолання подружніх конфліктів

Якщо партнер незаслужено звинувачує вас, то для початку, акцентуйте свою увагу на неповторності вашої половини

Спробуйте в цей момент подивитися на нього трохи в іншому світлі (можливо, навіть, в кумедному). Так, можете зафіксувати в його реакціях дії маленького вередливого хлопчика (чи дівчинки), такого неспокійного, але й такого милого, дорогого. Подібне переключення дозволить пом'якшити негативізм ваших переживань.

Під час сварки спробуйте усвідомити свої справжні бажання, відчуття

Це допоможе оцінити адекватність власних реакцій потому. Ана-ліз останніх, дозволить вам простежити за негативними моментами власного реагування.

Коли ви відчуваєте образу, або гнів з приводу дій партнера, то спробуйте подивитися на світ очима вашого супутника

Це дозволить вам об'єктивніше сприйняти ситуацію.

Ніколи в конфліктній ситуації не застосуйте рук

Не залишайте поза увагою подібних дій з боку партнера – це може стати не тільки небажаною звичкою, але й зруйнувати вашу родину.

Ніколи не обзвивайте партнера і не дозволяйте робити це йому

Кожен із Вас є неповторною, унікальною особистістю, то ж вчіться поважати одне одного. Якщо подібна звичка увійшла у ваш побут, намагайтесь якомога швидше позбутися її. Для цього корисно застосовувати кілька разів на день (протягом деякого часу) наступну вправу: Говоріть компліменти своєму партнерові. Це повинно відбуватися не у завченій формі, а шляхом внутрішнього пошуку втілення цих гарних слів в образі реального партнера.

Прагніть відвертості з коханою людиною

Брак довіри та відвертості між партнерами веде до того, що кожен з них ніби замикається у своєму панцирі подібно до черепахи і, коли це трапляється, так важко стає доторкнутися до рідної людини через товстий кам'яний кістяк.

Спробуйте в письмовій формі відновити діалог конфліктної ситуації

Відтворіть на папері неприємну розмову з партнером. Проаналізуйте її, акцентуючи свою увагу не на тому, що не так сказав партнер, а на тому, де ви самі допустили помилку.

Якщо ваш партнер, вчинив невірно, проте почуває себе скривдженим, заспокойте його, пригорніть, дайте відчути тепло вашого серця

Ваша увага та ніжність дадуть змогу коханій людині заспокоїтися, а згодом вже за спокійних обставин проаналізувати те, що сталося.

Вчіться визнавати свої провини. Не соромтеся просити прощення

Кожен з Вас вихований у певному середовищі, кожен має власні стереотипи. Проте ніколи не давайте останнім брати гору над здоровим глуздом. Будь-яка темрява потребує світла, то ж будь-яка провіна потребує прощення. А прощення можна отримати лише тоді, коли просити про нього. Останнє не можливе без визнання власних провин та гріхів.

Намагайтесь не дорікати партнерові, а ділитися з ним своїми переживаннями, почуттями, болями

Пряма критика недоліків будь-якої людини запускає механізм її психологічного захисту. Тому дорікання не тільки не впливають позитивно на партнера, але й відштовхують його від Вас. Проте, коли Ви у розмові з коханою людиною зосереджуєте увагу не на її недоліках, а на власних почуттях, що мають місце у Вашому серці за тих чи інших обставин, тим самим даєте шанс близькій людині доторкнутися до Вашої душі, відчути біль, що спричиняють її непродумані вчинки. Даєте шанс партнерові самому виправити власні недоліки.

Вчіться слухати та сприймати думки, проблеми вашої половини

Людина істота егоїстична. І це стосується кожного із нас. Часто-густо свою біль, свої незручності ми ставимо вище за аналогічні проблеми близької людини. За власними невдоволеннями інколи ми навіть не чуємо слів коханих. Проте, як би важко Вам не було зупинітися. Вслушайтесь в слова, в почуття людини, що йде з Вами цим життям. Спробуйте зрозуміти її біль, її стан. І можливо Ви побачите, що Вам значно легше, значно простіше, ніж Вашому партнерові. То ж замість того, щоб жаліти себе, Ви допоможете коханому чи коханій, і цим самим Ви допоможете собі.

Якщо Ви сам-на-сам залишилися зі своїм незадоволенням партнером, то для пом'якшення невротичності вашого стану, застосуйте техніку "порожнього стільця"

А саме – в крісло чи на стілець уявно посадіть перед собою вашого супутника, що приготувався мовчки вислухати все, що Ви йому скажете. Відчуїть його присутність, відчуїть силу накопичених образ, непевностей. Скажіть йому про все, що у Вас накопичилося у середині. Можливо, це не найшляхетніший метод, проте як виключний засіб, він може стати Вам у нагоді. Завершивши подібним чином накопичені емоції, Ви будете готові для конструктивної розмови з вашим партнером, і замість того, щоб виливати на нього всі невдоволення життям, роботою, транспортом чи ще чимось, Ви здатні будете поговорити про ті почуття, що безпосередньо Вас хвилюють у стосунках з коханою людиною.

Якщо Ви боїтесь бути не почутими чи не вислуханими Вашим супутником життя, напишіть йому листа

Перевага письмово монологу полягає в тому, що партнер мусить дочитати його до кінця без переривання Вашої сповіді непотрібними чи образливими репліками. Лист здатний донести Ваші почуття, страхи та біль до коханого чи коханої. Людина, опиняючись сам-на-сам з аркушем паперу, невільно забуває про свій страх бути незрозумілою, висміяною. То ж донесіть до

партнера глибину Вашої душі, радість і біль Вашого буття.

Проте пам'ятайте, ні за яких умов не слід дорікати чоловікові чи дружині словами "це ти зробив", "це ти не розумієш". Натомість, поясніть Ваш власний стан висловами "мені боляче", "- цього я не в змозі зрозуміти", "мені забракло сил" тощо.

Щасливим є не те подружжя, в житті якого відсутні конфлікти, а те, що здатне гідно долати їх, піднімаючись кожного разу на новий щабель взаєморозуміння та дарування себе.

Як зберегти романтичні почуття протягом усього життя

Кожен із нас є будівничим власного щастя. Кожен із нас є відповідальним за вітрила почуттів родинного човна. Від кожного із нас залежить чи буде здатен той вітрильник пройти бурхливими хвилями життєвого моря. І не просто пройти, а пройти з насолодою, зберігаючи романтику дивовижної подорожі, відчуття живодайних крапель морського бризу, захоплення від краси довколишніх просторів і тріпотіння серця від дотику коханої людини. Людини, що ладна віддати за Вас власне життя. Людини, заради якої Ви не пошкодуєте свого єства.

Щоб полегшити подорож, ми пропонуємо декілька невеличких порад, які, можливо, стануть Вам у нагоді.

Кажіть собі компліменти, робіть собі невеличкі подарунки та приємності

Для того, щоб інші Вас сприймали цікавою людиною, в першу чергу, слід, щоб Ви самі себе бачили в подібному світлі. Якщо Ви постійно будете невдоволені власним зовнішнім виглядом, то врешті-решт ним будуть невдоволені і оточуючі. Тому не соромтеся говорити собі компліменти. Ви людина, людина унікальна, неповторна і прекрасна вже в самій своїй унікальності. І такими Вас створив Господь. То ж відчуйте власну неповторність, відчуйте насолоду від того, що Ви бачите у дзеркалі. Подякуйте Богові просто за те, що Ви є і є саме таким (чи такою) єдиним (єдиною), неповторним (неповторною).

Коли ми хочемо комусь показати, що ми його любимо, то даруємо йому подарунки. То ж і собі слід також робити певні приємності. Запитуйте хоч інколи, щоб Вам хотілося – і робіть це. І навіть, якщо на даний момент Ви маєте якусь матеріальну скрутку, однак не це є головним. А головним є Ви самі. То ж попри все, робіть собі хоч інколи подарунки.

Проте застерігаємо, інколи вдавшись до цього доброго кроку, інший ми робимо у бік самоосуду та самобічування. За таких умов, радість від дарунку жорстоко нищиться. Не дозволяйте сумнівній заощадливості руйнувати красу любові до себе.

Але також пам`ятайте, що Ваш партнер також заслуговує на

подібні радості. І як би Вам тяжко не було, Ви маєте розділити з ним приємність придбання, навіть, якщо після цього доведеться кілька днів відмовитися від думки про їжу.

Думайте частіше про позитивне, що є у Вашій половині, а не згадуйте про вади

Акцентуючи свою увагу на негативних проявах Вашої дружини (чоловіка), Ви, деякою мірою, потрапляєте під вплив самонавіювання, посилюючи тим самим власний негативізм. Щоб Ваші почуття ніколи не згасли починайте свій ранок з подяки Богові за свою "половину", з думки про її неповторність та красу. Відчуїте насолоду від того, що Він (чи Вона) просто є у Вас.

Завжди дбайте про свій зовнішній вигляд

Ваш партнер заслуговує на те, щоб Ви завжди мали приємний вигляд не тільки тоді, коли приходять гости, чи Ви йдете на вулицю, але й тоді, коли Ви просто поряд з ним у буденних умовах. Мова не йде про макіяж чи дорогу сукню. Мова, в першу чергу, йде про охайність.

Жінка у засмальцюваному халаті чи подраних штанцях, подібно як і до чоловіка у старих вицвівших сімейних трусах, навряд чи здатні схвилювати серце, заставити його ніжно тріпотіти.

Коли ваш партнер стає свідком постійної неохайнності, то цілком природно, що його уяву починають хвилювати зовсім інші образи. Ви мусите мати такий вигляд, щоб Ваш супутник завжди бачив Вашу глибоку вроду. І тоді, найвродливіші актриси чи актори в сприйняті Вашої половини не зможуть навіть суперничати з Вашими цнотами та природною красою.

Влаштовуйте собі побачення з Вашою "половиною"

Мова не йде лише про побачення до одруження. Перебуваючи у шлюбі, вам слід зустрічатися зі своїм коханим чоловіком чи любою дружиною поза межами квартири. Це може бути побачення після роботи або під час обідньої перерви. А ще: добре влаштовувати побачення, як нагоду відвідати театр, концерт чи кінотеатр. Жінка завжди переживає романтичні почуття, коли збирається до чоловіка, який її чекає, хвілюється. Але і чоловікові корисно не просто побачити дружину, чи побачити увесь процес її збирання, а побачи-

За збереження родини

ти її у світлі очікування десь під театром, чи під годинником, а може біля улюбленого пам'ятника. І тоді, коли Він спрямовує свій погляд на кохану постать, бачить дивовижну її вроду, і бачить те, що ця вродя набула сили саме для нього єдиного, в його душі починають вигравати усі фарби почуттів і саме тоді виникає бажання подарувати їй увесь світ.

Вихідні для двох (раз на півроку)

У майбутньому ви можете мати великі родини, а ще більші господарства. Та не бійтесь принаймні раз на півроку забувати про це. Ваше кохання заслуговує на те, що б хоча два рази на рік ви мали змогу побути просто чоловіком та дружиною. Ваші діти можуть на день відвідати близьких родичів, худобу можуть доглянути сусіди чи приятелі. Якщо ви маєте можливість вдвох здійснити невеличку подорож чи прогулянку, скористайтеся такою нагодою. Але навіть, якщо у вас не стане грошей на поїздку, залишайтесь вдома. Забудьте, що маєте якусь роботу по господі, Ви її однак ніколи не переробите. Присвятіть вихідні одне одному, відчуйте спільно з Вашою "половиною" красу спільноОвзаємопосвяти.

Влаштовуйте вечері при свічках

Подібний елемент завжди вносить в подружні стосунки відчуття романтики. Вкладіть раніше дітей спати і проведіть удвох приємний, романтичний вечір зі свічками та ніжною музикою. Тільки Ви і Ваше кохання.

Проте, не перестарайтесь у приготуванні до цієї події. Не слід завалювати стіл їжею. Бо якщо її буде забагато, то Вам вже буде не до спілкування. Наївшись, Ви просто знесилено заснете і всі Ваші шляхетні мрії про романтичний вечір залишаться лише мріями.

Пишіть любовні записи та дрібні нагадування

Любовні записи додають романтичних хвилювань у подружньому житті. Не соромтесь, хоча б іноді, у письмовій формі освідчуваєтися у коханні. Дайте змогу партнерові за Вашої відсутності поміркувати над Вашими словами. Пишіть йому невеличкі нагадування про себе. Ці записи можуть містити, як Ваші власні слова, так і рядки із віршів, що сподобалися, вислови мудреців чи просто нес-

подіван ідеї або пропозиції. Та головне, щоб перо змогло передати хвилювання Вашої душі, ніжність та любов Вашого серця.

А ще, не забувайте про блага цивілізації - пишіть один одному любовні SMS та надсилайте ніжні MMS.

Частіше думайте про "свою половину"

Зосереджуйтесь подумки на тому, що можете зробити для партнера, а не на тому, що він може зробити для Вас. Не перетворюйте власне життя на крамницю. Операція купівля-продажу не здатна зробити шлюб щасливим. Якщо Ви зосереджуєте свою увагу на тому, що зробив для Вас партнер, то в решті-решт починаєте просто віддячувати йому за його вчинки, тобто Ви всього-на-всього розраховуєтесь за "приобраний товар".

Коли Ви отримуєте насолоду від процесу власного дарування коханому чи коханій, то навіть відсутність у даний момент уваги з його чи її боку, не здатні зіпсувати Вам настрою. Натомість, коли Ваш дар попередньо розрахований на віддачу, то Ви ніколи не зможете оцінити красу самої віддачі, оскільки вона сприйматиметься за належне, а відсутність уваги до Вас стане джерелом образ та розчарування.

То ж не позбавляйте себе насолоди дарувати!

Родина – це первинна церква і її притаманні всі атрибути материнської Церкви: спільна молитва і спільний стіл

Моліться по окремості одне за одного і моліться разом як цілісна спільнота. Молитва є не тільки потужним духовним фактором людського зростання, але й психологічним механізмом у позитивізації образу партнера та родини. Коли ми з турботою доручаємо кохану людину Богові, ми не просто перекладаємо турботу на Творця, але й зростаємо самі у любові, оскільки наші думки у цей момент поглинуті ніжністю, опікою і добротою.

Крім того, не забувайте про велике єднаюче значення спільного столу. Принаймні раз на день уся родина мусить мати спільну трапезу. Саме за таких умов формується відчуття єдиного психологічного простору, де окреме я кожного члена родини ніби дифузує у спільне "МИ". У протилежному випадку, кожен мешканець вашого дому, попри будь-яку яку приязність, буде відчувати власну відо-

За збереження родини

кремленість. Родинний стіл – це сакраментальний символ єдності родини.

Пам'ятайте! Саме Ви є першим ангелом-охоронцем для своєї "половини" та всієї родини, першим заступником перед Богом. То ж хай Ваша молитва завжди буде щирою і підносить до Творця дивовижу любові Вашого серця.

Замість епілогу

"Коли я говорю мовами людськими й ангельськими, та любові не маю, – то стаю я, як та мідь дзвінка або бубон гудучий! І коли маю дар пророкувати, і знаю всі таємниці й усе знання, і коли маю всю віру, щоб навіть гори переставляти, та любові не маю, – то я ніщо!

Любов довготерпить, милосердствує, не заздрить, не величаеться, не вивищуеться, не поводиться нечесно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить, сподівається, терпить!

Любов ніколи не переминає! Хоч пророцтва й існують, та припиняться, хоч мови існують, – замовкнуть, хоч існує знання, – та скасується."¹

¹ Біблія: Кор., 13, 1-8

Збереження родини – ілюзія чи реальність

Автор: Шакарян Інга

Їхала в доволі повному трамваї і на одній з зупинок зайшла молода пара. По однакових, золотих з срібною оправою, обручках та сяючих очах можна було зрозуміти, що одружені і певно щасливі. Молодята щебетали один до одного, привертали увагу інших пасажирів, а особливо одного балакучого дідуся. Він почав їм розповідати про свою молодість, про те як треба берегти і цінувати те що маєш, про те, що зараз зовсім інша молодь і зовсім по іншому живе. Звичайно ж часи змінюються, люди – разом з часом, змінюються поняття і любові як такої.

Кроком для створення сім'ї тепер є не тільки шалене кохання, але й втеча від батьківської опіки, незапланована вагітність, матеріальна вигода, навіть мода. Повертаючись до молодої пари у трамваї, хочу з читачами поділитись своїми думками, які виникли в мене на той момент...

Подумала про відносини, про те що не кохання важливе, а повний комплекс – де воно є тільки однією з вагомих частин серед розуміння, пристрасті, взаємоповаги, зацікавленості один в одному, впевненності, довіри. Згадала про своє перше кохання, про невзаємне і болюче...

І от кінцева зупинка. Молодята, не поспішаючи вишли з трамваю і їх зустріла симпатична жіночка вже в літах з малою дитиною. Малеча, років так з п'яти, з радістю кинулася в обійми до пари, які виявилися її батьками. І це, звичайно, привернуло мою увагу, тому що я майже була впевнена, що вони не більше як місяць одружені. Цікаво було б проспостерігати і надалі за ними, але певно вони б мене не правильно зrozуміли.

На зупинці придбала нашу місцеву газету, де на головній сторінці можна було побачити фото заплаканої дівчини з дитиною на руках і заголовком великими буквами: "Збереження родини – ілюзія чи реальність". Певно день такий, коли тема сімейного щастя постає переді мною вдруге і чомусь не залишає мене байдужою.

А справді, родина – це ж маленький світ, де кожен в силах зробити його кращим, комфортним і важливим; родина – це тендітна рослинка, яка потребує тепла і уваги, але, на жаль, не все так добре як є в вищесказаному описі. Молоді пари одружаються,

За збереження родини

проходить період закоханості, насиченості один одним, відносини вичерпуються і починаються сірі будні – і це є переважно в кожній сім'ї. Тому важливо протягом усього подружнього життя зберегти іскру, гармонію і розуміння.

Що для того необхідно, рецепт теоретично простий. Практично - можливі складності і багато помилок. На мою думку, молодій закоханій парі, в першу чергу, необхідно насправді відчути готовність до нового етапу відносин, без тиску зі сторони батьків, як це деколи буває, без впливу соціуму та інших факторів, які спотворюють реальні почуття. По-друге, молоді повинні зрозуміти, що одруження – це не межа, після якої, головною метою спільного існування є тільки побут, робота і в майбутньому дитина. Це новий початок, де є місце і пристрасті, і романтичним вчинкам і спільним досягненням.

На жаль, немає такого посібника по експлуатації сімейних відносин за яким можна жити і не помилятись, куди можна підгляднути і вчинити правильно відповідно до ситуації. Тому всім молодим сім'ям з цим необхідно зіткнутись на практиці, бо кожні стосунки індивідуальні і неповторні. Створення родини і її збереження – це дар.

Скільки людей – стільки думок. От і я, з повною головою подібних думок, нарешті, в таку несприятливу погоду, дійшла до кав'яні, де мене чекає кохана людина, яка, підозрюю, сьогодні мені освідчиться...

"Що для мене означає щаслива родина?"

Автор: Сівко Ірина

"А чи щаслива я?! І що мені потрібно для щастя?" - мабуть, кожен з нас запитує себе про ці прості, і в той самий час, складні та вагомі питання.

Людина живе, зростає, мудрішає. Та з кожною годиною, хвилиною, секундою, з кожною миттю свого маленького існування стає дедалі близчкою до того самого невблаганного дня. Кожен з нас колись стане на його порозі й мимоволі оглянеться на своє коротке, як іскра, життя; погляне у очі малечі, дитині, леді з книжками і тому веселому юнаку; ще так зовсім близько буде

погляд ЛЮДИНИ... А ми, повернувшись, підемо далі, зробивши крок вперед, повернемося, – впізнаємо ті самі, такі мінливі очі, де кожен побачить себе...

Йдучи кроками, роками, відчуваючи час життя в собі, все, що є і буде найціннішим скарбом людини – це сім'я, – саме той слід, який вона залишить за собою, саме та любов, яка ніколи не вгасає.

Скільки б людина не сходила доріг, на які стежини не йшла б, завжди серце повертає її до родини, до сімейного тепла, туди, де тебе завжди зрозуміють, де на тебе чекають.

Звісно, розуміння сім'ї у кожного своє, кожен по-своєму, але кожним куточком свого серця, сприймає та відчуває її. Напевно, для кожного з нас немає найбільшої втіхи, аніж бачити своїх батьків з посмішкою на вустах, поглянути в їх щирі, теплі очі й побачити там бездонне джерело любові, відданості та віри. Нічим так не зігріти серце, як теплими маминими словами та ніжним поглядом татуся, – ніколи і нічим не заміниться тепло їхніх рук та душі.

Напевно, родину, у якої все це є, можна назвати щасливою, бо її внутрішній світ наповнений любов'ю, а віра й надія ніколи не згасають.

Але не все буває так просто й бездоганно. Щоб у кожній сім'ї була злагода та любов, потрібно цей вогник підтримувати. Дуже важливим є розуміння та відносини між подружжям, і, зокрема, їх підхід до виховання дитини.

Ще з самого дитинства малеча спостерігає за поведінкою батьків, і максимально, ще зовсім по-дитячому, намагається відтворити все, що вони роблять. Її крихітна душа дуже вразлива, і зрештою, вся гармонія, чи конфліктність у відносинах між батьками, торкається дитини. І так відбувається з покоління в покоління.

Тому, роблячи кожен новий крок, батьки повинні завжди пам'ятати, що фундамент усієї РОДИНИ, закладається роками. І хоча вони лише маленька цеглинка з усього творіння та варто лише її ворухнути, як зруйнується вся так довго створювана будівля.

Звісно, без конфліктних ситуацій не складається життя жодної людини. Але в тому, наскільки правильно ми можемо відреагувати на ситуацію, наскільки можемо поступитися один одному, і лежить ключ до розв'язання проблеми.

За збереження родини

Тільки тоді, ми дійсно зможемо сказати, що наша сім'я щаслива, коли буде взаємна повага та розуміння; коли наші батьки, пройшовши всі терни життя, мов лебідки, пліч-о-пліч, даруватимуть нам тепло своїх рук; коли, зустрічаючи кожен новий день, будемо милуватися безоднею очей коханої людини; і коли сміх дитини наповнюватиме серце радістю.

Мабуть, заради цього всього, заради тої Божої іскри, що називається родиною, і варто жити! Дійсно, потрібно жити, для того, щоб зробити її щасливою!

"Мое бачення щасливої родини"

Автор: Седляр Юлія

З чого починається сім'я? Мабуть, кожен погодиться, що зі справжнього безмежного та бурхливого кохання між чоловіком та жінкою.

І все ж таки, чудово спостерігати, як закохані люди ладні піти на все заради один одного, як намагаються зробити щось приємне для своїх коханих і, врешті-решт, лунають найприємніші в світі слова як доказ вічного і вірного кохання: "Виходь за мене..." Ось так і з'являються перші паростки родини, формується стебло родинного дерева, що будуть такими щасливими протягом усього життя, як в день свого весілля. Але, на жаль, завжди в перші дні подружнього життя з'являються і перші проблеми, перші сварки. Як на мене, все це стається через те, що ні чоловік, ні жінка не знають свого місця в сім'ї, тобто не досить добре розуміють, що входить в обов'язки кожного. Мабуть, в таких випадках, буде доречно згадати народну мудрість, де сказано, що саме чоловік – голова сім'ї, а дружина – берегиня сімейного вогнища. Чоловік повинен створити всі необхідні умови для того, щоб дружина змогла сформувати справжній сімейний затишок.

Але справжнім підґрунтям щасливої сім'ї є взаємоповага, взаєморозуміння. Подружжя повинно вміти один одного вислухати, підтримати морально, чоловік повинен оберігати і ніколи не ображати свою дружину, а жінка – в усьому підтримувати свого чоловіка. Навіть, коли рішення чоловіка буде не зовсім правильним, жінка повинна зуміти знайти правильний і мудрий підхід до чоловіка, щоб той

врешті-решт, зрозумівши, що думка дружини є більш правильною та розумнішою, все ж таки пішов на компроміс. Кожен погодиться, що всі сімейні питання повинні вирішуватись в тиші та спокої, а саме рішення ні в якому разі не повинно породити між чоловіком та жінкою непорозуміння та сварку. Адже чоловік та дружина – єдине ціле.

Все вище сказане можна вважати лише першим етапом у створенні щасливої родини. Якщо чоловіку та дружині вдасться створити гармонію у своїх відносинах, тоді можна подумати і про дітей. Адже дитина – є символом кохання двох людей, дитина робить стосунки ще теплішими, а чоловіка і дружину ще ріднішими. Дитина в сім'ї ладна змінювати як чоловіка, так і жінку, адже кожна пара хоче виховати свою дитину якнайкраще, а тому показувати поганий приклад дитині не будуть, і, як результат, у них зникають погані звички.

Важко не помітити, як в наш час молоді пари створюють свої сім'ї. Зазвичай це стається внаслідок того, що молодь зовсім забуває про моральні принципи, тобто про те, що найдорожче, що у них є у цьому віці – це їх цнотливість та незайманість. Сім'ї, створені за таких обставин, часто швидко руйнуються через постійні буденні проблеми, через скрутне матеріальне становище. Тому ми з вами повинні вирішити для себе, чи варто вести доросле життя до одруження?

Друзі! Зараз наша юність у повному своєму цвітінні. То ж, коли, як не зараз, подумати про те, як створити свою власну сім'ю, як зробити зятишок і щастя у цій сім'ї. Як хлопець, так і дівчина повинні зараз намагатися знайти своє місце у світі, щоб забезпечити свою майбутню родину матеріально. Так, в основі сімейного щастя лежать моральні принципи, що передавалися з покоління в покоління. Але не можна не помітити, що сімейні проблеми починаються тоді, коли матеріальне становище в ній погіршується.

Давайте будемо пам'ятати, що родина – це святе! То ж учімося цінувати сім'ю вже зараз!

"Щастя – родина"

Автор: Сухан Наталія

Для когось щастя – гроші.
Для когось – друзі хороші.

За збереження родини

Для когось – це успішна кар'єра.
Для когось – це дебют, прем'єра.
Але для когось – це життя:
Життя, щасливе майбуття,
Секрет краси, жіночого дарунку,
І, взагалі, весь світ у подарунку!
Для когось – це родина,
Яка у кожного єдина.
Хтось має батька, матір, брата;
А хтось не має цього, втрати.
Проте родина є у всіх,
Круг друзів наших є в усіх.
Ніхто нас не шанує як вона –
Єдина, дружня і міцна сім'я.

"Родина"

Автор: Сухан Наталія

Що не можна поміняти?
Що завжди в думках тримати?
Що любити більш за все?
Берегти і те, і се!
Що нам треба захищати,
Відбувати, не брехати?
Що для нас цінніше за все?
Серце для чого пусте?
Неможливо розказати,
Все життя вам показати.
В кожного це все – єдина,
Дружня і міцна родина!
Де кожен друг за друга відповість,
Де радість на душі, але не злість.
Де хочеться від щастя танцювати,
Всім допомогу надавати.
Де хочеться кохання дарувати
Від батька – сину, діда – брату,
Від тіточки до мами, баби,

Від кожного до кожного любов всю передати.
Бо це родина, міцна і єдина.
Заміни їй нема і не шукай,
Бо Бог нам дарував життя й родину,
А від усього цього не тікай!

"Родина – це щось більше..."

Автор: Нестерчук Лілія

Хтось скаже, що родина не так важлива у наш час, коли життєві цінності визначаються егоїстичними бажаннями і потребами кожної окремої особистості, а родина аж ніяк не займає першого місця у "списках" найнеобхіднішого, що це лише слово, яке можна ототожнити з родичами, близькими друзями та коханою людиною. Але чи це так? Адже родина це щось більше... Це добро, тепло, ласка, щирість рідних людей, які оточують нас. Це відчуття, що переслідує тебе скрізь, – впевненість у власних силах. Це присутність людей, які передають власну любов, ніби у спадок, адже ти частинка їхньої плоті, їхньої душі, яка поєднує вас невидимими вузами, що з'єднують батьків з дітьми, які в силу законів спадковості та виховання розуміють і підтримують вас так, як ніхто інший. Не маєш родини, не усвідомлюєш її важливості – ніколи не будеш впевнений у своєму щасті, у своєму майбутньому, не пізнаєш самого себе, а найголовніше прагнутимеш щастя, але не будеш знати в якому напрямку його шукати, а знайшовши сумніватимешся, що це воно.

З моїми поглядами, можна не погодитись, але, якщо, навіть долатимеш у житті перешкоди, докладеш багато праці, щоб досягнути власної мети і не матимеш рідних на яких можна покластися у скрутну хвилину, які підтримають тебе в твоїх починаннях або відкриють очі на гірку правду – значить, ти даремно витрачаєш дорогоцінний час, який можна витратити на життя. А яким буде життя – залежить від нас: чи знайдемо в ньому місце не лише для мрій, але й для людей, які нас цінують...

"Кохання – це й обов'язок "

Автор: Яковішена Наталія

В наш час дуже важко визначити поняття щасливої родини, і щасливого подружжя в тому числі. Адже нині ми руйнуємо всі стереотипи щасливого подружжя, які формувалися і змінювалися напротязі всього існування людства. Розуміння щастя у подружньому житті змінювалось разом із свідомістю людини, усвідомленням нею своїх можливостей і своєї неповторності. Але, незважаючи на всі ці зміни в свідомості людини, кохання все ж залишається одним з важливих факторів, які спонукають людину до створення сім'ї. У всякому випадку, це моя думка. Проте, було б нерозумно говорити, що кохання головний мотиваційний фактор створення шлюбу або, що тільки воно держить такі союзи разом. На жаль, не всі пари здатні підтримувати відчуття кохання один до одного. Для підтримки кохання потрібен певний стан душі, якого намагаються досягти багато людей, але не всім це вдається, за винятком коротких миттєвостей щастя. Стан закоханості часто базується на ілюзії, котра хоч спочатку і приносить задоволення, але потім руйнується. Між партнерами можуть спалахувати близькавки, вони можуть підноситись на крилах бажання лише, щоб одного разу прокинутися більш сумним і більш мудрим.

Люди повинні навчитися відрізняти "закоханість" і "кохання". Адже невміння розрізнати ці два відмінні між собою емоційні стани, призводять до того що, більшість людей помиляються в своєму виборі. Проте, шлюб базується не лише на коханні. В щиру дружбу закладені елементи кохання і шлюбу. Тому в шлюбі повинна бути присутня дружба. Дружба може тривати довше, іноді все життя, але вона також може поступово розпадатися. Але все ж таки, дружба передбачає не лише взаємодопомогу і взаєморозуміння, а й внутрішню духовну близькість, довіру, любов. Деякі з найбільш сильних емоційних станів відомих людству, до яких відносяться кохання і дружбу, несуть з собою гарантію успіху чи постійності. Разом з шлюбом це саме ті стани, в які більшість людей бажають не лише вкладати все, що вони мають, але також проникнути в ці стани або навіть "пожертвувати" власною індивідуальністю.

На мою думку, в Україні кожне подружжя тоді буде дійсно щасливим, коли люди зрозуміють, що для одруження необхідно не

лише кохання і дружба. Потрібно, щоб люди були готові до пожертвування своєю індивідуальністю для чогось більшого. Найвищі переживання між двома людьми можливі тільки через відмову від власного "Я" на користь взаємовідносин цих людей. Кожна людина отримає у відповідь дещо значно цінніше. А в кінцевому результаті значно більше отримає наша держава. Вона отримає справжніх громадян. А для цього достатньо бути хорошим батьком, хорошою матір'ю, хорошим чоловіком, хорошою жінкою...

"Роде наш красний..."

Автор: Опанасюк Олена

Сонце ледь-ледь поблискує на небосхилі, залишаючи останні промені світла на землі... Сьогодні для мене не звичайний день. У дворі моєї бабусі весело і гамірно, бо зібралася уся родина: діти, онуки, правнуки. Яким довгоочікуваним і приємним було спілкування усієї родини. Кожен хотів поділитися своєю радістю, згадати минуле, розповісти щось нове про себе. Вражена від спогадів, я взяла старенький альбом, який випадково потрапив мені до рук, і вийшла у садок. Обережно гортуючи пожовклі сторінки цієї сімейної реліквії, я подумки поринула у минуле. Мою увагу привернула пожовкла від часу фотокартка, на якій були незнайомі мені постаті: високий чорнявий чоловік, а поруч із ним, усміхнена у вишитій сорочці жінка. "Хто це?" - промайнула думка.

У цю мить я відчула на собі лагідний погляд бабусі. Не помітила, як вона опинилася біля мене, ніжно обійняла. Я повторила своє запитання, але у відповідь - мовчання, лише маленькі крапельки сліз повільно котилися по щоках. Заспокоївшись, вона сказала: "Дитинко, це твої прабабуся та прадідуся".

Так я дізналася, що звали моого прадідуся Йосипом, а прабабусю - Наталією. Маючи здоров'я від Бога, вони щоденно працювали і від цього отримували радість. Їхнє щастя було в дітях, а їх - семеро...

...Неначе чорний вихор пролетів над Україною голодний 33-тій рік. Він забрав найдорожче – людське життя. Від страшної голодної смерті загинуло троє дітей. Ті, що вижили, через усе своє життя пронесли у серцях батькові останні слова: триматися купи, жити за

За збереження родини

Божими заповідями, не цуратися роду.

Яким мудрим був заповіт моого прадідуся! Як добре, що моя бабуся та її брати і сестри не забули настанов батька і зберегли наш рід...

...Мимоволі я поглянула на розкішний кущ калини. Серед зеленого листу на мене дивилися ледь-ледь червоні кетяги калини. За народними переказами це дерево у давнину символізувало рід. Воно нагадує мені нашу велику родину. Коріння – це мої прадіди, стовбур – мої дідусі, бабусі, гілки – мої тато і мама, зелені, молоденькі пагони – це ми. Якщо міцне коріння, то дерево буде могутнім. Коли відтяти основу, то воно всохне. Так і рід буде продовжуватися, якщо ми будемо пам'ятати наших предків.

Саме зараз мені спали на думку слова із пісні "Сік землі":

Без коріння саду не цвісти,
Без стремління човен не пливе,
Без коріння сохне все живе.

І справді, в корінні кожного дерева – сік землі, а в кожного родового дерева – пам'ять роду. Людина без пам'яті стає самотньою, нікому не потрібно в цьому світі, їй нема звідки черпати сили для життя. Якщо в мене не буде роду, я нагадуватиму листочок, відріваний від дерева. Згуртований рід переростає у великий дружній народ, який становить основу будь-якої держави. Страшним лихом є зникнення роду, отже народу.

Трагедію України показав Юрій Яновський у романі "Вершники", коли у роки громадянської війни брат піdnімає руку на брата, забиваючи при цьому батькові слова: "Тому роду не буде переводу, в котрому браття милують згоду". Загибелъ однієї родини стала лихом не тільки для народу, але й для усієї матінки-України. Боляче нині визнавати, що заради блудних ідей брат міг вбити брата, батька, матір. На мою думку, вбивству не може бути ніяких виправдань. На жаль, і у наш час ми нерідко спостерігаємо, як розпадається родина. Задля спадщини син без докорів совіті вбиває батька.

Замислилась... Що потрібно для того, щоб не було таких трагедій? Що потрібно, щоб родина була щасливою? Одвічні запитання. Вважаю, що основою міцних сімейних стосунків є любов та взаємоповага. Адже маючи це, сім'я стає на один щabel'вище до щасливого життя. Кожен член родини має допомагати

один одному, не цуратись своїх рідних. Хіба країна не буде багатою, якщо в родини все буде в достатку: і в матеріальному, і в духовному розумінні? Таки буде.

Мені завжди хотілось, щоб моя сім'я була щасливою, щоб стосунки будувались з моїм майбутнім чоловіком не на основі матеріальних благ, а на коханні. Невже це такі нездійсненні бажання?..

...Долинають із глибин моєї пам'яті слова відомої пісні Ніни Матвієнко "Роде наш":

Роде наш красний,
Роде наш прекрасний
Не цурайся, признаваймося
Бо ж багацько нас є!

Сонце геть закотилося за обрій, а я сиділа біля бабусі. Її фартух пахнув моїми улюбленими пиріжками. Щаслива, що у мене є така родина, що до мене донесли святі слова моого прадідуся. Для себе знаю: своїх дітей буду виховувати на основі цього заповіту. Впевнена: буде щаслива родина, то буде багата Україна!

"Не в усьому винна держава"

Автор: Сарнавська Ірина

Сім'я... Як добре повернутися додому, в родину після довгої розлуки. Адже саме там тебе зрозуміють, поспівчують твоєму горю, порадіють з твоїх успіхів, витрутъ слози першої зради, зрозуміють і прocabачать. Щасливий той, хто має цю тиху гавань, місце, де можна "зализати" рани. Але часто ми, не замислюючись, ображаемо наших рідних, забуваємо під впливом незначних щоденних турбот про їхню роль в нашому житті.

Сидячи якось у парку, спостерігала за щасливою сімейною парою, яка раділа з того, що їх малюк зробив перший крок. Дивлячись на таке, не можна заставатися черствим і байдужим. Одразу ж на обличчі з'являється посмішка і думки набирають барвистих відтінків та оптимістичного характеру. І все здається таким простим незначущим порівняно з радістю батьків за перший крок своєї дитини. Але одразу ж напрошується питання: чому ж сьогодні молоді люди вступають у шлюб і створюють сім'ю так

За збереження родини

неохоче? Все, знову ж таки, залежить від фінансової сторони нашого життя.

Але ж і в гірші часи пари одружувалися, народжували дітей і все було в них добре. Тут справа не так у фінансах, як у небажанні молоді брати на себе відповідальність за життя, добропут іншої людини. Адже, як говорить теперішнє покоління, дитина в сім'ї - це найбільша розкіш у наш час.

Та хіба ж не хочеться відчути себе молодими батьками, тримаючи на руках немовлятко, відчути себе найщасливішою людиною у світі.

Кажуть, що сім'я – це основа кожного суспільства. Вона, як дзеркало, відображає стосунки і відношення один до одного в родині на площині держави. Негаразди в окремо взятій родині все одно якимось чином негативно вплинути на становище нашої держави, бо вони, ці два поняття "держава" і "сім'я", знаходяться в прямо пропорційній залежності один до одного. Зміна в одному з них приводить до зміни в іншому.

З однієї сторони, держава повинна бути надійним тилом для кожної сім'ї, необхідно, щоб створювалися і діяли закони, які б захищали інтереси кожного, а не лише правлячої верхівки.

Ми поступово втрачаємо віру в силу нашої країни, в її можливості захищати своє населення. Адже той факт, що молоді люди не хочуть одружуватися, бо, маючи на руках диплом про закінчення вищого навчального закладу, не можуть знайти роботу, заробітної плати якої вистачало б на утримання сім'ї, примушує замислитися над теперішнім становищем нашої держави.

Хоча я студентка першого курсу, але вже часто задумуюсь над тим, де знайти місце, щоб працювати за фахом. І, ставлячи на шальки терезів з однієї сторони майбутню сім'ю, а з іншої кар'єру і, звичайно ж, збільшення зарплати, вони в даному випадку перехиляться вбік останньої. І це принцип не лише мій, так мислить теперішнє покоління, де мрії про чорний мерседес переважають над мріями про немовлятко і газову плиту з куховарінням.

Тому ось до чого я веду: держава повинна забезпечити нормальнє існування сім'ї, щоб чоловік не лишав дитину з жінкою в одному місті і іхав у друге заробляти гроші, за браком робочих місць у першому, отримував заробітну плату в конвертах, мав ненормований робочий день. Адже постійно сімейні парі

спілкуватися лише по телефону не дуже цікаво та й взагалі неприпустимо. Багато хто не витримує такого життя і розлучаються. А потім усі дивуються, чому такий великий відсоток нещасливих сімей в Україні.

З іншого боку, про державу маємо піклуватися і ми. В історії і в економіці відомі так звані кризи морального і фінансового стану країни. А ми саме й знаходимось в даному періоді, що не назвеш найкращим для України.

Наше завдання, незважаючи ні на що, виховувати в собі і в майбутніх поколіннях патріотичний дух, гордитися і пишатися тим, що ми – українці.

Візьмемо наприклад дві будь-які сім'ї. Одні батьки, виховуючи свою дитину, прагнули донести до неї любов до рідної країни, бажання змінити її на краще. Вони не акцентували увагу на ролі грошей чи матеріальних благ в житті людини. І в них у майбутньому виріс син, сповнений бажань і ідей щодо зміни держави на краще. Він лідер і добивається своєї мети. Друга ж родина, озлоблена на "таке життя", виховує свого нащадка на засадах панування матеріального над духовним. У цій сім'ї виростає син, який заради задоволення лише власних потреб, руйнує і ламає все, що побудував перший.

Роблячи висновки з даного прикладу, можна ще раз пересвідчитися, як відносини лише в одній родині можуть вплинути на ситуацію в країні. Тому, як-то кажуть, все в наших руках і лише від нас самих залежить, в якій країні ми житимемо.

"Чемність напоказ"

Автор: Штепа Марина

У мене є знайомий, який на людях – сама ввічливість, особливо, коли поруч знаходиться дівчина, якій він дуже хоче сподобатися. А вдома... найближчі люди страждають від його грубощів, безцеремонності й егоїзму. То чого ж варта його показна вихованість?

Упродовж дня ми спілкуємося з різними людьми – там, де ми вчимося, вдома, на вулиці, в громадському транспорті, в магазині, на дискотеці. Спілкуємося близько й постійно – з рідними,

викладачами, однолітками. Час від часу – з малознайомими людьми. А починається наше спілкування в сім'ї.

Уранці всі дуже поспішають, бо в кожного обмаль часу. Хтось із рідних, може, не виспався, бо почувався недобре, хтось має вийти з дому трохи раніше і тому нервується, мати або бабуся затрималися зі сніданком, а треба вже виходити з дому. Ситуацій, коли може зірватися невитримане слово, безліч. Ось тут і постає перед людиною іспит на справжню, а не показну вихованість, чи вміє вона стримуватися, поступатися іншому. Бо роздратування з якогось дріб'язкового приводу викликає ланцюгову реакцію зіпсованого настрою і близьким, і для неї самої.

Ясна річ, що чим ближча нам людина, тим простіші з нею взаємини: ми говоримо "ти" матері, батькові, дідусяві, бабусі. Але це зовсім не означає, що в родинних стосунках ввічливим бути необов'язково, навпаки. Справді вихована людина не зриватиме свого зла на близьких і не демонструватиме свого поганого настрою. Про таку не скажеш, що "встала з лівої ноги". Саме в сім'ї, де нам частіше й легше вибачають, чіткіше видно, які ми насправді. Тому звичайні слова "дякую", "перепрошую", "надобраніч", "доброго ранку" мають вживатися серед близьких, а не тільки для сторонніх людей.

Слід також нагадати про тон, яким ми можемо розмовляти. Зверхній і грубий тон може звести нанівець всі добре слова, варто було б пригадати хоча б казку дитинства "Чарівне слово", у якій, зокрема, розповідається, що чарівне слово "будь ласка" почало діяти лише тоді, коли його вимовили лагідним голосом. Ця мудра порада із казки згодиться й дорослому.

У постійному спілкуванні у сім'ї ми дістаємо ті перші і так необхідні в житті уроки вміння співпереживати. Чи вмієте ви відчути настрій матері, батька, сестри? Не просто хороший чи поганий, а відчути глибше: їхню радість, приховану образу, посмішку. Душевно неграмотний той, хто не вміє "читати з обличчя". Чи можна цього навчитися? І можна, і треба! Психологи наголошують, що здатність до співпереживання і співчуття починається від уміння уявляти, що відчуває інша людина, і сприймати чужий біль і радість як свої власні. У такі хвилини ми стаємо добрішими. Цього можна і треба навчитися!

Дуже часто ми недооцінюємо роль слова в житті людини. Адже

воно може і підтримати людину, допомогти розправити плечі, але може й принизити, поставивши на коліна і завдавши неймовірного болю, а то й знищити.

На жаль, ми часто лицеміримо словом, нехтуючи ним. Потрапляючи в гості до своїх друзів, ми – втілення самої ввічливості (щоб не дай Боже чужі люди не подумали, що ми – невиховані). А вдома: "Ма, я поспішаю, дай мені грошей на проїзд". Для чого зайві слова, адже мама й так добре розуміє все і знає, що я її дуже поважаю і люблю. Та коли одного разу я почула від мами: "Що тобі треба від мене? Не бачиш, – я поспішаю, мені ніколи тебе слухати!" – я дуже образилась. Та щось у її словах було знайоме за стилем, за лексикою. Я здогадалась і зрозуміла, що саме було схожим – це була моя манера так розмовляти. Я підійшла до мами і вибачилася за таке легковажне ставлення в словах до найріднішої мені людини і подякувала за урок, який вона мені дала.

Недоцінка слова в спілкуванні відбувається з двох боків: і батьків (у першу чергу), і дітей (вони не мають прикладу для наслідування). Я б сказала, що сьогодні це проблема суспільства, про яку треба і говорити, і вирішувати, навчаючи культурі спілкування у школі, університетах, вести радіо- та телепередачі. Цього не вистачає не тільки школярам, студентам, а й навіть дорослим людям. А так хочеться бачити поруч різні усміхнені обличчя людей, які вміють спілкуватися на високому, гідному людині рівні.

"Вміти слухати один одного..."

Автор: Циценко Олександр

Колись давно мудрець залишив своїм донькам такий заповіт: "Будьте розумними, якщо зможете, будьте добрими, якщо хочете, але красивими будьте завжди". В цьому і є зброя жінки, яка завжди полягала у її зовнішності, у грі почуттів, слів, жестів, рухів. Жінка є жінкою, тому що такою вона народжена.

Які слова! Але, признаюсь, незважаючи на мій, хоч і замалий досвід, останні два – три роки я працюю над створенням "формули ідеального подружжя". Це, на перший погляд може видатись кумедним, проте я заперечу, коли скажу, що в Україні значна

За збереження родини

частина шлюбних пар, через рік-два поповнюють ряди тих, що розлучилися (свідчення РАГСа м. Кіровограда).

Чоловік і жінка, коли співпадають за характером, то один для одного вони стають невичерпним джерелом гарного настрою, стану душі, впевненості та "стабільного нерву". Останнє отримало таку назву, коли доводиться спостерігати за розладами, суперечками та проблемами, які люди створюють собі. Дорослі діти... Не хочуть поступатися власними принципами, стереотипами, не бажають слухати одне одного, що і приводить до супутніх наслідків.

Прикро, звісно, адже коли глянути на проблему глибше, то від подібних "дій" страждає наше суспільство. Адже, головне покликання жінки – продовження роду. Скільки народжувати дітей, то вже справа кожного члена суспільства. Негативний "відбиток" на планах родини накладає і соціально-економічний стан економіки України. Ale перш за все, у родині має існувати довіра, гармонія, повага, взаєморозуміння, щирість. Згадані цінності молоді пари мають шанувати за будь-яких обставин, що трапляються на подружньому шляху. Коли кожен з них поодинці, особливо, якщо жити з батьками, то їм добре, їх влаштовує безтурботне й безвідповідальне життя. Ale ж ніхто не казав, що буде легко, що шлюб, то лише "солодкий гріх ". Шлюб – це союз на багато років двох молодих, закоханих одне в одного людей, які думають і дихають як єдине ціле. Повага – є однією із складових шлюбу.

Не відкрию Америку, коли скажу, що в Африці в рабство продавали тисячі дівчат і молодих жінок, деколи за таку сміхоторну ціну, як п'ятнадцять доларів США. До того ж, за повідомленнями, кожного року сотні тисяч дівчат продають до будинків розпусти, де примушують займатися проституцією. Довгий час – протягом століть – саме таким було ставлення до жінок у багатьох країнах.

А в деяких місцях воно не змінилося й досі. Чому? Бо в тих країнах хлопців цінують більше. Вважається, що хлопець продовжуватиме рід, буде спадкоємцем і піклуватиметься про батьків, коли вони постаріють – в цих країнах уряд не надає стареньким жодної пенсії. Як говорить одне азіатське прислів'я: "Виховувати дівчину – це все одно, що поливати рослину в

сусідському саду". Коли дівчина виростає, вона виходить заміж і йде з дому, або, навіть, може бути проданою чи стати повією, то ж навряд чи вона зможе піклуватися про старих батьків.

У бідних країнах таке ставлення означає, що з усіх членів родини дівчатам дістается найменше їжі та найгірше медичне обслуговування й навчання. Дослідники виявили, що в азіатських країнах від недоїдання страждає 14 % дівчат, тоді коли серед хлопців це стосується лише – 5 %. Згідно зі звітом Дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ), у деяких країнах до медичних закладів приводять удвічі менше дівчат, ніж хлопців. Це один із прикладів стереотипу, який так і залишився у Азії.

Моє бачення процесу докорінно відмінне. Окрім вищеперечислених думок, додам що немає нічого смачнішого за страви, приготовлені спільно молодими на кухні. Розподіл побутових обов'язків, а їх спільне виконання вносить певну романтику у стосунки, їх міцність та гармонію.

Однією із "розлучниць" я назвав би невміння слухати одне одного. Чоловіки зазвичай ставляться до жінок зверхньо, з думкою, що я голова сім'ї, я великий, бо "я чоловік, а от ти маєш..."

Варто прислухатися один до одного, постійно знаходити необхідні слова, дослухатися до себе. Варто спільно розв'язувати проблеми, не перекидати їх на іншого, а в спірних питаннях спільно знаходити компроміси. Інакше довговічним шлюб не буде. Останнє слово в сім'ї має бути за чоловіком і мудрі та важливі рішення приймає лише чоловік. Рішення є наслідком спільног обговорення, знаходження вірного кроку в тій чи іншій ситуації. Не заперечую, що в даній розмові може більше з'явитися думок від дружини, та втілювати їх то вже справа чоловіка.

Він же "голова сім'ї", а жінка – "шия", котра підказує та направляє ту ж "голову".

Світ прекрасний, якщо правильно його сприймати. У цьому світі потрібно вміти жити. Це непросто. Але гарне ніколи не було і не буде легким. Чоловік має пам'ятати, що жіночі якості вроди, краси, привабливості не триватимуть довго, коли він хоче розтягнути такий дар природи на багато років, то має приділяти увагу своїй дружині, дбати про її хороший настрій, гардероб, її вигляд. Чоловік має розуміти, що вони обое працюють увесь день, а вдома жінку чекає ще й домашня робота. Проблеми виникають, коли чоловік не

За збереження родини

оцінює належним чином потрібої, але виснажливої хатньої праці жінки. Дружині теж не варто зчиняти галас через відсутність певної речі в хаті, звинувачуючи безпідставно чоловіка. Навпаки підтримайте його, похваліть, який він у вас чудовий і турботливий. Підтримка потрібна кожному з нас. Але духовні цінності мають бути на першому плані, а тоді вже матеріальні. Присутність близької, рідної людини, яка завжди прийде на допомогу, допоможе у важку хвилину є найголовнішим. Ніщо не зможе замінити духовних речей...

Таким є моє розуміння перебування в шлюбі молодого подружжя.

Сім'я – це сім "Я"

Україна... Держава, у якій ми живемо. А чи шануємо її? Чи спілкуємося рідною українською, співучою, словоїною мовою?

Все починається з родини. Якою мовою розмовляють у сім'ї, то зазвичай діти копіюють своїх рідних. Але не завжди так буває. У батьків, які мають достаток, але мало присвячують часу своїм дітям, виростають бешкетники. І навпаки. У бідній родині можуть вирости інтелігентні порядні люди, які вдячні батькам за теплоту і ласку, розуміння, які були так необхідні.

Сім'я – це сім "Я". Що це означає? А це означає, що коли створюється сім'я, то вже не допустимо думати лише про себе, про свої потреби. Сім'я виховує продовжувачів роду. І від того виховання залежить, яка родина буде створена у майбутньому, чи буде продовжуватися рід. В сім'ї мають панувати затишок і спокій. Але це залежить від багатьох факторів. Наприклад, в родині має бути достаток, взаєморозуміння, взаємопідтримка. І тоді, навіть, побут не зможе вбити те чарівне і неповторне велике Кохання між чоловіком і дружиною, і їхню Любов до своїх дітей.

Все починається з маленького. Струмочок тягнеться до річки. А потім сильніша річка впадає в море. А певна частина моря складає океан. Так і наша Україна є тим "оceanом", який складається з "моря", "річок", "струмочків" і "боліт" (тих людей, яким байдужа доля держави). І чим менше буде тих "боліт", тим сильніший буде "оcean". Тож почнемо приділяти увагу "струмочку", і тоді стане повноводнішою "річка", а потім "море", і могутнім, сильним непоборимим буде "ocean".

Я хотіла б, щоб кожен громадянин України пишався тим, що він українець, був патріотом своєї держави. І я все роблю можливе, щоб так і було. Але я лише поки що "струмочок". Але вірю, що іншим "струмочкам" не байдуже наш "ocean". Давайте об'єднуватися, і все робити для того, щоб нашу Україну – поважали у світі!

**Юлія Краєва,
менеджер проектів НДЛМ**

Всеукраїнська молодіжна громадська організація

"Народно-демократична ліга молоді"
www.ndlm.org.ua

Історія організації

Всеукраїнська молодіжна громадська організація "Народно-демократична ліга молоді" створена рішенням Установчого з'їзду 30 травня 1997 року. Зареєстрована Міністерством юстиції України 5 лютого 1998 року.

У своїй діяльності організація керується Статутом, Програмним маніфестом, іншими документами, прийнятими З'їздом, Радою та Правлінням НДЛМ.

Серед ініціаторів утворення НДЛМ були представники авторитетних громадських і політичних організацій – Народно-демократичної партії, Спілки українського студентства, Асоціації молодих політиків та політологів України, Студентської профспілки "Поступ".

На сьогодні НДЛМ об'єднує понад 42 тисячі юнаків і дівчат. НДЛМ представлена, а її територіальні та місцеві осередки зареєстровані в абсолютно усіх регіонах України. НДЛМ нараховує 849 місцевих осередків, в тому числі районних – 234, міських – 137, районних в містах – 73, селищних – 55, сільських – 91, первинних – 273.

В історії НДЛМ є такі цікаві та важливі проекти, програми, дії: мульти-фестиваль "Студентська республіка"; лобіювання прийняття спеціального закону "Про студентське самоврядування"; видання у понад 50 вузах студентського бюллетеню "Заділо!"; фестиваль "Нівроку"; започаткування руху Доброчинних студентських загонів; проведення "Стін любові" до Дня святого Валентина; Турніри з міні-футболу серед студентських команд на Кубок Президента України; підтримка рухів "Мафія", "Квест", "Дебати", "Перша леді"; проект адвокаті для студентів "Студентське право"; проект із актуалізації творчості Т.Г.Шевченка "Доле, де ти?"; мережа креативних клубів "Рейвах"; обговорення змін до законодавства щодо молодіжних організацій, проблем молоді взагалі тощо.

У Народно-демократичній лізі молоді кожний небайдужий до себе та долі України знайде той напрямок, в якому зможе реалізувати себе та зробити свій внесок у розвиток України.

Ідеологія НДЛМ базується на засадах Народної демократії.

Формула Народної демократії була затверджена З'їздом НДЛМ. Сутністю Формули є виборність усіх ключових посад в органах влади всіх гілок і рівнів, здійснення постійного прямого впливу та забезпечення безперервного контролю громадян за роботою усіх органів влади, децентралізацію влади.

У НДЛМ усьє час існування організації відбувається гостра дискусія щодо ідеології, цінностей, стратегії, які не мають бути маніпулятивними, а повинні відображати реальні запити організації й окремих її представників.

Свідоцтвом уваги до питань ідеології та бажання розвиватися є наші партнерські відносини з міжнародною асоціацією Initiatives of Change.

НДЛМ є середовищем успіху молоді. В лавах Ліги є школярі, студенти, підприємці, фермери, науковці та політики. В українському суспільстві вже сформувалася ціла генерація відомих людей, для яких НДЛМ стала невід'ємною частиною їх життя.

Активними НДЛМіцями були народний депутат України, депутат Київради В.Філіппов, підприємці М.Бейлін, В.Шостак, державні службовці Б.Назаренко, О.Сергієнко, В.Трубаров, С.Глушник, громадські діячі А.Пінчук, В.Березовський, Г.Федорченко, В.Максак, С.Ужва, А.Шинькович, депутат Дніпропетровської міськради В.Басій і дуже багато інших.

Із 1997 по 2003рр. організацію очолював Костянтин Ващенко, в.о. голови Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва.

З жовтня 2003 р. по 2007 рр. НДЛМ очолював Володимир Крутъко, на сьогодні – член Правління НДЛМ, голова ВМГО "Студентська Республіка".

З 26 травня 2007 року Голова НДЛМ – молодий політик і громадський діяч Павло Вікнянський.

Головна мета діяльності організації: залучення якнайширших верств молоді до розбудови України як демократичної, правової, соціальної держави, сприяння розвитку справедливого (відкритого) громадянського суспільства, здійснення діяльності,

спрямованої на задоволення та захист соціальних, економічних, політичних, творчих та інших спільних інтересів її членів.

Основні завдання організації:

- створення сприятливих умов для професійного та духовного вдосконалення членів організації;
- сприяння розвитку освіти молоді шляхом створення сприятливих умов для запровадження розгалуженої системи підготовки та перепідготовки молодих фахівців;
- сприяння пошуку, підтримці та підготовці молодих фахівців у всіх сферах людської діяльності та залучення їх до роботи в організації;
- сприяння дослідженням та розробці ефективних політичних, економічних та правових механізмів проведення реформ, покращення соціально-економічного становища в Україні;
- сприяння підготовці проектів нормативних актів з питань, що випливають із завдань організації, зокрема, в сфері розвитку економіки суспільства;
- сприяння розробці програм організації, популяризації та поширення ідей демократичної політики;
- сприяння становленню громадянського суспільства в Україні;
- сприяння розвитку культури і збереженню культурних цінностей;
- сприяння розвитку міжнародного співробітництва з питань, що входять до завдань організації;
- вивчення та узагальнення передового досвіду в усіх галузях громадянської діяльності та сприяння впровадженню його в практику, зокрема, шляхом внесення пропозицій до органів влади.

Проекти, які реалізовує Всеукраїнська молодіжна громадська організація "Народно-демократична ліга молоді":

- Студентська республіка
- Студент року
- СтудЗакон і Законотворча діяльність
- За збереженням родини
- Студентський бюллетень "За діло!"
- Молодіжна мафія
- Квест
- Перша Леді
- Нівроку
- Дебати

За збереження родини

У щорічному звіті ООН за 2000 рік у частині присвяченій Україні передбачається, що до 2050 року, при збереженні теперішніх тенденцій динаміки демографічної росту населення нашої країни може зменшитися на 40%. В той же час прогноз характеру відтворення населення, здійснений Інститутом демографії і соціальних досліджень національної академії наук спільно з Держкомітетом України, показує, що чисельність її населення найближчими роками і далі скорочуватиметься унаслідок зниження протягом останніх 15 років рівня народжуваності і зростання смертності і може скоротитися до 35 млн. осіб в 2050 році. Питома вага населення молодше працездатного віку знизилась з 23% в 1995 р. до 15,4% в 2005 р., а молодь, як відомо, є основним джерелом поповнення населення в працездатному віці.

Як і в глобальному масштабі, в Україні відбувається старіння населення, а також урбанізація – зростання частки міських жителів. Найбільш швидко зростає чисельність населення великих міст – Київ, Харків, Дніпропетровськ, Донецьк, Одеса – за рахунок прибуття населення з невеликих міст і сіл в пошуках роботи. Серед регіональних проблем необхідно відзначити особливо низьку народжуваність в Чернігівській, Черкаській, Полтавській, Сумській, Вінницькій областях України, а також деформовану у бік збільшення частки населення старшого віку і абсолютно переважання в цій структурі жінок. Так, в Україні жінок більше 55% в загальній чисельності населення. Цей дисбаланс у співвідношенні статей негативно впливає на демовідтворювальні процеси в суспільстві. Крім того, медицина повідомляє, що більше 20% молодих жінок за станом здоров'я не можуть народжувати дітей. За розрахунками спеціалістів, щоб стабілізувати чисельність населення України, треба кожній молодій жінці народити трьох дітей.

Негативно впливає на народжуваність дітей в Україні нестійкість шлюбів. За даними РАЦСу в 2005 році зареєстровано більше 315 тис. шлюбів і більше 166 тис. розлучень. Загальний коефіцієнт шлюбів – 7,3 на 1 тис. населення, розлучень – 3,9. Відзначимо, це тільки чисельність проведених відповідними установами реєстрацій. Широке поширення бути у "громадянському шлюбі" створює ризик появи так званих

"тимчасових" сімей, призводить до збільшення безвідповідальності партнерів та нівелювання сімейних цінностей. Небажання молодих людей створювати повноцінні сім'ї та народжувати дітей можна пояснити невпевненістю у майбутньому, безробіттям, малозабезпеченістю, відсутністю житлових умов.

Демографічна політика України в сучасних умовах повинна бути спрямована не тільки на стимулювання народжуваності, але й на змінення сім'ї, підвищення матеріального добробуту людей, зниження захворюваності і смертності. На думку деяких експертів причинами зменшення шлюбів в Україні та народжуваності є швидше, проблеми психологічного та культурного плану.

З 1994 року Українським інститутом соціальних досліджень на базі Центру соціологічних досліджень здійснюється проект "Європейське опитування учнівської молоді відносно вживання алкоголю на наркотичних речовин". Дані опитування свідчать, що у віці 16 років постійно вживають наркотики 20-25 % молоді. Таким чином, кожна 5 дитина до 16 років вже куштувала цей дурман, а кожен десятий, згідно отриманих даних, вже до 13 років перебував в стані сп'яніння. В цьому віці почали палити 15 % хлопців і 5% дівчат. Серед вікової групи до 15 років також "популярні" токсичні речовини. Куріння слабких наркотиків в підлітковому середовищі стає своєрідною "модою". Серед факторів ризику, що штовхають молодь та підлітків до такого типу поведінки, дослідження називають неблагополучні і неповні сім'ї (навіть тоді коли один із батьків не рідний).

Ще одним чинником, що впливають на динаміку демографічного зросту, збільшуючи його негативну складову, є розповсюдження такого явища як аборти. Наприклад, за даними Держкомстату найбільшими лідерами по кількості абортів є Донецька та Закарпатська області. В середньому, проведення абортів зменшує народжуваність в Україні вдвічі. Крім того, дане явище в свою чергу породжує, ще ряд негативних факторів – пост-абортний синдром у жінок, що погіршує морально-психічне та фізичне здоров'я членів родини; сприяє менш відповідальному ставленню, зокрема молоді, до сексуальних відносин; нівелювання цінності людського життя. Наслідками аборту крім того є виникнення безплідності внаслідок розвитку різноманітних хвороб, що є додатковим чинником зменшення народжуваності. Причинами абортів часто є неблагополучні сім'ї.

Така, вкрай небезпечна ситуація ставить під загрозу національну

За збереження родини

безпеку держави, оскільки населення є одним із факторів економічно-го виробництва. Зменшення трудових ресурсів в довгостроковій перспективі ставить під серйозну загрозу економічний розвиток, а, отже, і існування держави.

В рамках реалізації проекту планується:

1. Проведення п'яти семінарів для сімейних пар із залученням 15 сімей-учасниць та сім'ї-тренери (три-четири подружні пари, що відві-дали спеціальні семінари) і психолог.

2. Організація комунікацій між учасниками, проведення загальної зустрічі та створення, по можливості, клубів сімейного спілкування

Мета програми:

Сприяння покращенню демографічної ситуації, зміцнення інституту сім'ї шляхом формування у молодих родин успішних моделей сімейно-го життя та міжособистісних відносин, що ґрунтуються на діалозі, вза-єморозумінні та повазі один до одного шляхом проведення навчальних семінарів, наданні сприяння у спілкуванні та взаємній підтримці, по можливості, у формі клубів сімейного спілкування.

Завдання проекту:

1. Проведення п'яти семінарів для сімейних пар із залученням 15 сімей-учасниць та 4 тренерів.

2. Поширення інформаційно-методичної збірки просвітницького характеру "За збереження родини".

3. Продемонструвати молодим сім'ям успішні моделі сімейного життя та міжособистісних відносин, наповнених діалогом, взаємним порозумінням та повагою до гідності кожного.

4. Організація комунікацій між учасниками, проведення загальної зустрічі та створення, по можливості, клубів сімейного спілкування.

Цільова група:

Цільовою групою проекту є молоді громадяни України віком від 17 до 35 років, в першу чергу, молоді сім'ї, студентські сім'ї, молоді сім'ї з діть-ми.

Очікувані результати:

Планується, що безпосередніми учасниками програми стануть 150 учасників, які в ході реалізації проекту будуть провадити роботу в регіо-нах, що надасть змогу залучити до цієї програми протягом декількох років понад 1000 молодих сімей з усієї Україні.

Використання результатів програми:

Результати програми буде використано для навчання та підготовки

спеціалістів у галузі сімейної психології, соціальних робітників в молодіжно-родинній галузі та галузі зміцнення інституту сім'ї, подолання негативної демографічної тенденції в Україні та, по можливості, створення клубів сімейного спілкування, зокрема в таких регіонах як Київ, Житомир, Кіровоград, Львів, Харків. Розповсюдження інформаційно-методичної збірки "За збереження родини" у всіх регіонах України.

Сценарний план проведення програми

У семінарах візьмуть участь молоді сім'ї, студентські сім'ї, подружжя, які будуть відібрани з регіонів шляхом анкетування. Анкети будуть розміщені у відкритих джерелах інформації.

Семінари проводяться за спеціальною програмою впродовж двох днів (з ранку суботи до вечора неділі). Під час семінару обов'язковою умовою є присутність чоловіка і дружини. Проводять семінар сім'ї-тренери (три-четири подружні пари, що відвідали спеціальні семінари) і психолог.

Роль тренерів – дотримуючись формації руху, давати правдиві свідчення зі свого подружнього життя. Перебіг семінару складається з 10 зустрічей і передбачає поглиблення любові і порозуміння в подружжі шляхом діалогу. Тренера та учасники говорять лише про почуття, які виникають з тих чи інших причин, але не дають порад щодо вирішення конкретних проблем. Тривалість впровадження доожної зустрічі від 20 хвилин, а робота в подружній парі від 30 хвилин до двох годин в залежності від теми зустрічі.

Правдивий діалог між двома особами (подружньою парою) як форма любові, а головними засадами його є: слухати перш, ніж говорити; ділитися, а не дискутувати; розуміти, а не осуджувати, і передусім прощати.

Головні проблеми, які розглядаються на семінарах – непорозуміння між чоловіком і дружиною, між батьками і дітьми, причини непорозуміння. А шлях до вирішення проблем, які виникають на підґрунті непорозумінь – це діалог у подружжі і в родині, між колегами. Наслідком є відновлення подружньої любові покращення порозуміння в подружжі, відкриття дверей своїх сердець одне одному. Чоловік і дружина вчаться слухати і чути одне одного, намагатися зрозуміти почуття іншої людини, а не осудити, не оцінювати, а вчитися служити одному.

**Проект підтримано Міністерством України
у справах сім'ї, молоді та спорту.**

Нормативно-правова база з питань державної сімейної політики

1. Закони України:

Закон України від 10.01.02 № 2947-III "Сімейний кодекс України";

Закон України від 01.06.2000 № 1768-III "Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям";

Закон України від 22.03.2001 № 2334-III "Про державну допомогу сім'ям з дітьми";

Закон України від 26.04.2001 № 2402-III "Про охорону дитинства";

Закон України від 19.12.2006 № 489-V "Про Державний бюджет України на 2007 рік";

Закон України від 11.07.2002 р. № 91-IV "Про внесення змін до Закону України "Про пенсії за особливі заслуги перед Україною";

Закон України "Про податок з доходів фізичних осіб".

2. Укази Президента України:

Указ Президента України від 12.11.99 № 1460/99 "Про заходи щодо поліпшення становища багатодітних сімей"; Указ Президента України від 30.12.2000 № 1396/2000 "Про додаткові заходи щодо посилення соціального захисту багатодітних та неповних сімей";

Указ Президента України від 24.06.01 № 476 "Про затвердження Положення про почесні звання України";

Указ Президента України від 28.07.07 № 674 "Про зміни до Положення про почесні звання України".

3. Постанови Кабінету Міністрів України:

Постанова Кабінету Міністрів України від 19.02.07 № 244 "Про затвердження Державної програми підтримки сім'ї на період до 2010 року";

Постанова Кабінету Міністрів України від 26.08.02 № 1243 "Про невідкладні питання діяльності дошкільних та інтернатних навчальних закладів";

Постанова Кабінету Міністрів України від 04.06.03 № 850 "Про організацію харчування окремих категорій учнів у загальноосвітніх навчальних закладах";

Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.97 № 323 "Про організаційне і фінансове забезпечення відпочинку та оздоровлення дітей в Україні";

Постанова Кабінету Міністрів України від 06.07.1992 № 374 "Про плату

за навчання у державних школах естетичного виховання дітей";

Постанова Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 № 848 "Про затвердження Положення про призначення та надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива";

Постанова Кабінету Міністрів України від 11.01.2007 № 13 "Деякі питання призначення і виплати допомоги сім'ям з дітьми";

Постанова Кабінету Міністрів України від 05.09.2007 №1087 "Про консультивно-дорадчі органи з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку та протидії торгівлі людьми";

Постанова Верховної Ради України від 17.09.1999 № 1063 - 14 "Про Концепцію державної сімейної політики".

Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту

Департамент молодіжної політики

Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади із забезпечення реалізації державної політики з питань сім'ї (Положення про Мінсім'яолодьспорт, постанова КМУ № 1573).

Становище сім'ї як структурної соціальної одиниці значною мірою відображає загальний стан усього суспільства, всі суперечності й наслідки процесів, які відбуваються в ньому.

Іншими словами, – сім'я є своєрідною моделлю великого суспільства, найкращим засобом соціалізації дитини, який відтворює в собі усю сукупність суспільних стосунків: соціальних, політичних, економічних, соціокультурних, юридичних тощо.

Основним завданням Мінсім'яолодьспорту щодо підтримки сім'ї є формування та впровадження державної політики, спрямованої на забезпечення умов для реалізації сім'єю основних своїх функцій. Адже виконання сім'єю всіх своїх функцій в повному обсязі дозволяє говорити про сім'ю як ефективно функціонуючу модель.

Для впровадження державної політики створені та діють:

"При Мінсім'яолодьспорті:

- Департамент сімейної, гендерної політики та демографічного розвитку - забезпечує розробку та впровадження Державних цільових програм стосовно підтримки та розвитку сім'ї, підготовку державних доповідей про становище сім'ї в Україні, здійснює координацію діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади щодо соціальної підтримки сімей;

- Державний департамент з усиновлення та захисту прав дитини – забезпечує розробку та впровадження державної політики стосовно захисту прав дитини, в т.ч і на виховання та розвиток в сім'ї;

- Державна соціальна служба для сім'ї, дітей та молоді – забезпечує розробку та впровадження соціальних стандартів стосовно надання соціальних послуг сім'ям з дітьми.

"На місцевому рівні:

– управління у справах сім'ї, молоді та спорту – безпосередня реалізація державних програм стосовно сім'ї на місцях, уповноважений орган у сфері попередження насильства в сім'ї, підтримка обдарованих сімей, в т.ч. багатодітних, сприяння діяльності громадських організацій;

– служби у справах дітей – захист прав будь-якої дитини в сім'ї, влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування до сімейних форм виховання;

– центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді – соціальна підтримка та соціальний супровід сімей, які опинились в складних життєвих обставинах, попередження відмов від новонароджених дітей.

Пріоритетами, які визначило Мінсім'я молодьспорт на 2007 рік, є:

- підвищення статусу інституту сім'ї в Україні,
- розв'язання проблем сімейного неблагополуччя,
- забезпечення соціальної підтримки різних категорій сімей, пе-редусім багатодітних.

В кожному із пріоритетів є акцент на соціальній підтримці сімей, які мають неповнолітніх дітей.

Затверджено Державну програму підтримки сім'ї на період до 2010 року (постанова КМУ від 19 лютого 2007р. № 244), яка визначає План заходів щодо підтримки сім'ї на період до 2010 року задля створення правових, соціальних і економічних умов для належного функціонування та розвитку сім'ї.

Зазначеною програмою передбачено:

- удосконалення нормативно-правової бази для ефективного розвитку сім'ї та виконання нею соціальних функцій;
- утвердження у суспільній свідомості фундаментальної цінності інституту сім'ї, підвищення його статусу та зміцнення сімейних відносин;
- підготовка майбутніх батьків до виконання соціальних ролей чоловіка і дружини, батька і матері;
- поліпшення системи надання допомоги сім'ям, які пе-ребувають у складних життєвих обставинах, їх соціального супроводу; удосконалення системи заходів щодо попередження насильства в сім'ї.

Впровадження Державної програми дасть змогу сконцентрувати зусилля центральних та місцевих органів виконавчої влади,

За збереження родини

громадських організацій на виконання визначених завдань та забезпечити ефективне здійснення державної сімейної політики.

Для підвищення престижу материнства, посилення відповідальності батьків за виховання дітей у сім'ї та забезпечення присвоєння почесного звання "Мати-героїня" найкращим серед багатодітних матерів підготовлено проект внесення змін до Положення про почесні звання України. Зазначений проект затверджено Указом Президента України "Про зміни до Положення про почесні звання України" від 28 липня 2007 року № 674. Відповідно до затверджених змін підставою для присвоєння цього звання є не лише народження жінкою визначеної кількості дітей, а й належне виконання нею своїх материнських обов'язків, створення сприятливих умов для освіти та розвитку дітей, формування їх духовних та моральних якостей.

Департаментом сімейної, гендерної політики та демографічного розвитку протягом червня-липня проведено моніторинг діяльності установ, служб різних форм власності, які надають послуги сім'ям.

В Україні нараховується 265 установ і закладів, які надають послуги різним категоріям сімей. До них належать: юридичні, соціально-психологічні, соціально-педагогічні, соціально-медичні, інформаційні, соціально-економічні, соціально-побутові послуги. Зазначені заклади і установи обслуговують молодь та сім'ї, відносно яких було скоєно злочин насилля дітей, що мають статус сиріт або позбавлені батьківського піклування, напівсиріт, неповні сім'ї, багатодітні родини, студентські сім'ї, малозабезпечені сім'ї, прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу, майбутніх батьків, вагітних жінок та матерів з новонародженою дитиною, які мають намір відмовитися від новонародженої дитини, осіб, які втратили житло в результаті стихійного лиха, пожежі або руйнації житла, осіб, звільнених з місць позбавлення волі, осіб з функціональними обмеженнями, громадян без визначеного місця проживання, громадян похилого віку.

З метою популяризації інституту одруження та здорового способу життя, формуванню у молоді свідомого і соціально-відповідального ставлення до сімейних стосунків, визначення понять "подружжя" та "батьківство", укладено угоду з благодійною організацією "Академія духовної єдності народів світу" для реалізації інформаційної програми "Для Вас, молодята!".

Працівники Міністерства взяли участь у програмі "Український вимір" Першого національного каналу за темою "Чи важко в Україні бути мамою". Відбулась відверта розмова між представниками державних структур та багатодітними родинами. Такі зустрічі допомагають у пошуку шляхів вдосконалення роботи по підтримці багатодітних родин.

У червні та вересні 2007 року представники департаменту брали участь у робочій нараді трьох країн (України, Росії та Білорусії), організованої ЮНІСЕФ, щодо обговорення змістової частини спеціального видання книги "Факти для життя". Книга містить практичні поради щодо життя з радіацією, планування вагітності, безпечноного материнства, повноцінного розвитку та виховання дітей, захисту дитини від інфекції та поведінки у надзвичайних ситуаціях.

Для популяризації основних напрямків державної сімейної та демографічної політики, зміцненню ролі сім'ї в житті суспільства, забезпечення потреби в інформації для підвищення правової освіти сімей Міністерством сім'ї, молоді та спорту проведена робота по підготовці та видавництву збірника, який містить законодавчі та нормативно-правові акти з зазначених питань.

На виконання Постанови Верховної Ради України від 17.09.1999 №1063-XIV "Про концепцію державної сімейної політики" та відповідно до Державної програми підтримки сім'ї на період до 2010 року Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту з метою відродження та популяризації національних цінностей української сім'ї, відродження та збереження родинних традицій, привернення уваги центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, громадськості до проблем поліпшення умов для культурного і духовного розвитку сім'ї, з 2002 року проводиться Всеукраїнський Фестиваль сімейної творчості "Родинні скарби України". 14 травня 2007 року в приміщенні Державного Підприємства "Центр ділового та культурного співробітництва "Український дім", з нагоди Міжнародного Дня сім'ї та Дня Матері відбувся гала-концерт Фестивалю. Учасниками гала-концерту були 27 родинних творчих колективів з усіх куточків України. Це переможці регіональних фестивалів родинної творчості – найталановитіші сімейні колективи. Фестиваль проводився у трьох номінаціях: "Сімейний

За збереження родини

дует", "Співуча родина" та "В ритмі танцю". Переможців кожної номінації визначило журі, головою якого була народна артистка України Ніна Митрофанівна Матвієнко.

З 27 червня по 3 липня 2007 року в приміщенні концертної зали Суук-Су МДЦ "Артек" АР пройшов фестиваль "Таланти багатодітної родини". У Фестивалі змагалися 200 талановитих дітей з багатодітних родин віком від 10 до 16 років у 6-ти номінаціях: вокал, патріотична пісня, музичне виконання, художнє та авторське читання, образотворче мистецтво, хореографія. Більше всього учасників було представлено у номінації вокального жанру - 81, хореографія - 34 та музичне виконання - 29 учасників.

Додаток

Кількість сімей в Україні:

- " Сім'ї з дітьми – 6,8 млн., 1/3 з яких мають 2-х дітей
- " Багатодітні сім'ї – 396,2 тис., з них 298,4 тис. – з 3-ма дітьми, 63,9 тис. – з 4-ма, 33,9 тис. – з 5-ма і більше (1735 сімей – мають 10 і більше дітей). Близько 2/3 (60%) таких сімей проживає в сільській місцевості
- " Неповні сім'ї – 2,3 млн., у яких виховується 1,5 млн.
- " Молоді сім'ї – 2,1 млн. (650 тис. – в сільській місцевості).
- " Сім'ї, які народили трійню – 143

**Начальник відділу, заступник
директора департаменту -
сімейної, гендерної політики
та демографічного розвитку**

Н.М.Орловська

ДОДАТКИ

**КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ
ПОСТАНОВА
від 19 лютого 2007 р. N 244
Київ**

**Про затвердження Державної програми
підтримки сім'ї на період до 2010 року**

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Державну програму підтримки сім'ї на період до 2010 року (далі - Програма), що додається.
2. Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту, іншим центральним органам виконавчої влади щороку передбачати кошти для виконання Програми в межах видатків, що визначаються їм під час складання проекту державного бюджету, і вживати заходів до залучення коштів з інших джерел.
3. Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям розробити в місячний строк регіональні програми підтримки сім'ї на період до 2010 року та забезпечити їх виконання.
4. Міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям: забезпечити здійснення визначених у Програмі заходів; щороку до 1 лютого надсиляти Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту інформацію про стан справ для її узагальнення та подання Кабінетові Міністрів України до 1 березня.

Прем'єр-міністр України
Інд. 28

В.ЯНУКОВИЧ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 19 лютого 2007 р. N 244

ДЕРЖАВНА ПРОГРАМА підтримки сім'ї на період до 2010 року Загальна частина

У ході економічного і соціального реформування з'явився ряд несприятливих факторів, які негативно впливають на становище сімей. Передусім це стосується демографічної ситуації, репродуктивного здоров'я, економіки сімей, сімейного безробіття, виховання дітей у сім'ї та їх навчання. Потребують розв'язання проблеми професійної підготовки, продуктивної зайнятості, охорони здоров'я, соціального забезпечення.

Актуальність розроблення і прийняття цієї Програми зумовлена необхідністю реалізації сучасної політики держави у сфері створення сприятливих умов для всеобщого розвитку сім'ї та кожного з її членів, найповнішого виконання сім'єю своїх функцій, підвищення її життевого рівня, посилення ролі сім'ї як первинного осередка суспільства.

Мета та основні завдання Програми

Мета цієї Програми полягає у створенні правових, соціальних і економічних умов для належного функціонування та розвитку сім'ї, утвердження духовно і фізично здорової, матеріально та соціально благополучної сім'ї, забезпечення виконання сім'єю основних її функцій.

Основними завданнями Програми є:

- удосконалення нормативно-правової бази з питань сім'ї для її належного розвитку та виконання соціальних функцій;
- всеобщне зміцнення правових, моральних та матеріальних зasad сімейного життя;
- запровадження правової, психолого-педагогічної та організаційно-методичної системи з метою створення оптимальних соціально-економічних умов для повноцінного виховання дітей у сім'ї;

- підвищення рівня економічної активності та самостійності сімей, оптимізація їх соціального захисту, передусім тих, що мають дітей;
- створення системи цілеспрямованої підготовки майбутніх батьків до подружнього життя, підвищення рівня психолого-педагогічної культури громадян.

Очікувані результати Програми

Виконання Програми дасть змогу:

удосконалити механізм підтримки різних категорій сімей, створити правові передумови для повноцінного функціонування кожної сім'ї;

запровадити систему інтегрованої соціальної допомоги, заснованої на першочерговому сприянні та реалізації власних можливостей членів сім'ї, створити сприятливі умови для використання їх трудового потенціалу;

сформувати у суспільстві потребу у відповідальному ставленні до збереження здоров'я;

підвищити рівень готовності молоді до подружнього життя та виконання функцій батька і матері;

удосконалити систему запобігання насильству в сім'ї та створити дієву систему надання допомоги жертвам насильства;

поліпшити науково-методичне забезпечення реалізації державної політики щодо сім'ї;

удосконалити систему надання допомоги сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах, їх соціального супроводження;

сформувати сприятливий соціально-психологічний клімат з метою позитивної налаштованості громадян на утворення сім'ї та збереження її кращих традицій;

удосконалити механізм психологічної, юридичної, інших видів допомоги з питань шлюбу, сім'ї та виховання дітей, розширення сфери культурних послуг;

підвищити рівень психолого-педагогічної культури молоді у сфері сімейних стосунків;

створити оптимальні умови для безпечноного народження та повноцінного виховання дітей у сім'ї.

За час виконання Програми:

За збереження родини

збільшиться кількість народжених дітей щороку на 40-60 тисяч; поліпшиться якість соціальних послуг сім'ям, що перебувають у складних життєвих обставинах;

збільшиться кількість зареєстрованих шлюбів щороку на 20 тисяч;

зменшиться кількість розлучень щороку на 3 тисячі;

поліпшиться організаційне, інформаційне і науково-методичне забезпечення реалізації державної політики у сфері підтримки сімей;

зменшиться кількість злочинів, пов'язаних з насильством у сім'ї.

Передбачається збільшення кількості сімей, що охоплені соціальним супровождженням, з 26 тис. у 2006 році до 45 тис. у 2010 році. Щороку збільшуватиметься кількість сімей, яким вдається допомогти, на 10 відсотків і у 2010 році становитиме понад 80 відсотків.

Виконання заходів згідно з додатком сприятиме створенню належних соціально-економічних умов для повноцінного і самодостатнього функціонування сім'ї та виховання дітей, формування культури сімейних стосунків, підвищення відповідальності батьків за виховання дітей.

Фінансове забезпечення виконання Програми

Фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів, а також інших джерел.

Додаток до Програми

ПЛАН заходів щодо підтримки сім'ї на період до 2010 року

1. Провести аналіз законодавчих, інших нормативно-правових актів та підготувати в разі потреби пропозиції щодо внесення до них змін у частині вдосконалення державної підтримки різних категорій сімей.

Мінсім'я молодьспорт, Мінпраці, МОН, МОЗ, МКТ,
Мін'юст, Мінекономіки, Держкомстат.
2007 рік.

2. Провести моніторинг ефективності реалізації Закону України "Про попередження насильства в сім'ї" (2789-14), інших нормативно-правових актів з цього питання та підготувати в разі потреби пропозиції щодо внесення до них змін.

Мінсім'я молодьспорт, МВС, МОЗ, МОН, Мін'юст.
2007 рік.

3. Підготувати пропозиції стосовно продовження строку дії обмежень, що встановлені захисним приписом, передбаченим Законом України "Про попередження насильства в сім'ї" (2789-14), від 30 діб до трьох місяців.

Мінсім'я молодьспорт, МВС, Мін'юст.
2007 рік.

4. Розповсюджувати соціальну рекламу щодо пропаганди позитивного іміджу сім'ї та її соціальної підтримки, проводити широкомасштабну інформаційну кампанію щодо популяризації сімейного способу життя, формування національних сімейних цінностей, з питань здорового способу життя та збереження репродуктивного здоров'я.

Мінсім'я молодьспорт, МОЗ, МОН, Держкомтелерадіо,
Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні,
Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
2007-2010 роки.

5. Організовувати роботу з відродження та збереження національних сімейних традицій і цінностей, сприяти проведенню Всеукраїнського фестивалю сімейної творчості "Родинні скарби України", Всеукраїнського фотоконкурсу "Миттєвості сімейного щастя", Всеукраїнського огляду-конкурсу "Таланти багатодітної родини", "Національний фестиваль соціальної реклами".

Мінсім'я молодьспорт, МКТ, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
Щороку.

6. Організовувати заходи етнографічного спрямування щодо популяризації народних сімейних обрядів.

МКТ, Мінсім'я молодьспорт, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
2007-2010 роки.

7. Проаналізувати досвід роботи з відродження та популяризації народних традицій, зміцнення української сім'ї та поширювати найбільш прогресивні форми роботи серед населення.

МКТ, Рада міністрів Автономної Республіки Крим,
обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з Українським центром культурних досліджень.
2007-2010 роки.

8. Сприяти діяльності сімейних клубів з метою піднесення престижу української сім'ї.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з Українським центром культурних досліджень. 2007-2010 роки.

9. Здійснювати інформаційно-просвітницькі заходи, спрямовані на подолання ґендерних стереотипів щодо розподілу соціальних ролей у сім'ї.

Мінсім'яолодьспорт, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
2007-2010 роки.

10. Вивчити питання щодо включення до навчальних програм у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах тем, які стосуються державної політики щодо сім'ї, демографічної ситуації, гендерної рівності.

МОН.
2007 рік.

11. Проводити інформаційно-просвітницькі заходи із застосуванням засобів масової інформації, розповсюджувати інформаційно-довідкові матеріали і методичну літературу з метою формування культури сімейних стосунків з гуманними принципами функціонування, підвищення відповідальності батьків за виховання дітей.

Мінсім'яолодьспорт, МОН, Держкомтелерадіо,
Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні,
Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
2007-2010 роки.

12. Забезпечити інформування батьків та надання їм консультаційних послуг з метою набуття вмінь, знань і навичок з питань виховання дітей.

Мінсім'яолодьспорт, МОН, Рада міністрів
Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та
Севастопольська міські держадміністрації.
2007-2010 роки.

13. Вивчити та поширити кращий досвід роботи загальноосвітніх навчальних закладів з підвищення рівня педагогічної культури батьків.

МОН.

2009 рік.

14. Удосконалити систему послуг з догляду за дітьми дошкільного віку, що передбачає, зокрема, розширення сфери таких послуг; забезпечити доступність та належну якість дошкільної освіти.

МОН, Мінсім'яолодьспорт.

2009 рік.

15. Проводити роз'яснювальну роботу серед населення з питань сприяння розвиткові підприємницької ініціативи сімей, розробити та забезпечити виконання регіональних програм сприяння багатодітним сім'ям в організації підприємницької діяльності, зокрема організації зеленого туризму, фермерських господарств, сфери побутових послуг, харчування тощо.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, Мінагрополітики, Держпідприємництво, Мінсім'яолодьспорт.

2007-2010 роки.

16. Внести пропозиції щодо запровадження єдиного посвідчення для багатодітної сім'ї та визначення механізму його застосування.

Мінсім'яолодьспорт, Мінпраці, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2007 рік.

17. Сприяти розвиткові підприємницьких ініціатив молодих сімей, що проживають у сільській місцевості.

Мінпраці, Мінагрополітики, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2007-2010 роки.

18. Запровадити в управліннях праці та соціального захисту населення єдину технологію прийому громадян і призначення всіх видів державної соціальної допомоги за однією заявою.

Мінпраці, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.

2007-2008 роки.

19. Забезпечити виходячи з фінансових можливостей держави поступове збільшення розміру прожиткового мінімуму, що застосовується для призначення державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям, з подальшою його диференціацією для відповідних соціально-демографічних груп населення.

Мінпраці, Мінфін, Мінекономіки.

2007-2010 роки.

20. Забезпечити поступове наближення до розміру прожиткового мінімуму суми допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Мінпраці, Мінфін, Мінекономіки разом з Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працевздатності.

2007-2010 роки.

21. Проводити інформаційно-просвітницьку роботу серед молоді, спрямовану на її підготовку до сімейного життя і відповідального батьківства, популяризацію здорового способу життя.

Мінсім'я молодьспорт, Держсоцслужба, МОЗ, МОН, Держкомтелерадіо, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з громадськими організаціями.

2007-2010 роки.

22. Здійснити заходи щодо активного заличення дітей із сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах, до гурткової роботи у позашкільних та загальноосвітніх навчальних закладах.

За збереження родини

МОН, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
2007 рік.

23. Запровадити єдиний облік багатодітних сімей та сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах, шляхом ведення відповідного банку даних.

Мінсім'яолодьспорт, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
2007-2010 роки.

24. Проводити широкомасштабну інформаційно-просвітницьку роботу шляхом створення та розповсюдження соціальної реклами з питань запобігання насильству в сім'ї (телевізійні та радіопрограми і передачі, випуск друкованої продукції); організувати тренінги і семінари у загальноосвітніх та вищих навчальних закладах з питань запобігання і протидії насильству в сім'ї.

Мінсім'яолодьспорт, Держкомтелерадіо, МОН, МВС, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
2007-2010 роки.

25. Проводити щороку Всеукраїнську акцію "16 днів проти насильства".

Мінсім'яолодьспорт, МВС, МОЗ, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації разом з громадськими організаціями.
2007-2010 роки.

26. Розповсюджувати методичну літературу з питань застосування сучасних форм та методів роботи з особами, які вчинили насильство в сім'ї, та їх жертвами.

Мінсім'яолодьспорт, МВС, Державний інститут

розвитку сім'ї та молоді, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
2007-2010 роки.

27. Забезпечити розроблення та практичне застосування в практичній роботі методики виявлення, профілактики і соціально-психологічної реабілітації дітей, що зазнали насильства в сім'ї.

Академія педагогічних наук, МОН, Мінсім'я молодьспорт, Державний інститут розвитку сім'ї та молоді.
2007-2009 роки.

28. Включити до планів підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційних рівнів "молодший спеціаліст" та "спеціаліст" курс лекцій з агресології та вікtimології.

МОН, Академія педагогічних наук, Академія медичних наук.
2007-2008 роки.

29. Забезпечити підготовку проекту державної доповіді про становище сімей та стан реалізації сімейної політики в Україні за підсумками поточного року.

Мінсім'я молодьспорт, МОН, МОЗ, Мінпраці, Мін'юст, Мінекономіки, МВС, МКТ, МЗС, МНС, Мінагрополітики, Держкомтелерадіо, Держкомстат, Національна академія наук, Академія педагогічних наук, Академія медичних наук, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
Щороку.

30. Організувати роботу з підготовки та видання: спеціальної психолого-педагогічної літератури і методичних розробок серії "-На допомогу батькам";

інформаційних та методичних матеріалів з питань підготовки молоді до подружнього життя і виконання батьківських обов'язків.

МОН, Академія педагогічних наук, Мінсім'я молодьспорт,

За збереження родини

Державний інститут розвитку сім'ї та молоді.
2007-2010 роки;

методичних матеріалів з питань запобігання насильству в сім'ї, проведення роботи з особами, що склонні до вчинення такого насильства та їх жертвами.

Мінсім'я молодьспорт, МВС, Академія педагогічних наук.
2007-2010 роки;

інформаційних та методичних матеріалів з питань формування здорового способу життя у сім'ї, збереження репродуктивного здоров'я, планування сім'ї.

Мінсім'я молодьспорт, МОН, Академія медичних наук.
2007-2010 роки.

31. Забезпечити розроблення: програми підготовки молоді до сімейного життя і відповідального батьківства.

Мінсім'я молодьспорт, МОН, Мін'юст, Академія педагогічних наук, Академія медичних наук разом з громадськими організаціями.
2007 рік;

комплекту матеріалів за тематикою "Насилля над дитиною з проблемної сім'ї: причини і профілактика" для практичної роботи з батьками.

МОН, Інститут проблем виховання.
2010 рік.

32. Видати довідник та посібник з сімейного виховання.

Академія педагогічних наук.
2007 рік.

33. Проводити: наукове дослідження за темою "Психологічна допомога дітям, що потерпають від насильства в сім'ї".

МОН, Державний інститут розвитку сім'ї та молоді,
Інститут психології імені Г.С. Костюка.
2007-2010 роки;

– раз на два роки всеукраїнські науково-практичні конференції з питань становища української родини, проблем та перспектив реалізації державної сімейної політики.

Мінсім'я молодьспорту, МОН, МОЗ, Мінпраці, Мін'юст, Мінекономіки, Держкомстат, Національна академія наук, Академія педагогічних наук, Академія медичних наук.

2007-2010 роки;

– навчальні тренінги і семінари для фахівців з питань сім'ї щодо вжиття заходів для запобігання насильству в сім'ї.

Мінсім'я молодьспорту, МОН, МВС, МОЗ, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації, Державний інститут розвитку сім'ї та молоді разом з громадськими організаціями.
2007-2010 роки.

34. Включити до планів підготовки психологів, соціальних працівників та інших фахівців у галузі педагогіки курс лекцій з реабілітації жертв насильства в сім'ї; запровадити у закладах післядипломної освіти педагогічних працівників курс лекцій з питань запобігання насильству в сім'ї та надання допомоги жертвам такого насильства.

Академія педагогічних наук.

2007-2010 роки.

35. Включити до планів підготовки у медичних вищих навчальних закладах курс лекцій з питань запобігання насильству в сім'ї та надання допомоги жертвам такого насильства; забезпечити перепідготовку та підвищення кваліфікації фахівців первинної лікувально-профілактичної допомоги, іншого медичного персоналу, що працює з жертвами насильства в сім'ї.

МОЗ, Академія медичних наук.

2007-2010 роки.

36. Удосконалити систему відомчої та запровадити державну статистичну звітність з питань запобігання насильству в сім'ї та

За збереження родини

щодо проявів жорстокого поводження з дітьми.

Мінсім'я молодьспорт, МВС, Держкомстат.
2007-2010 роки.

37. Розробити показники оцінки ефективності виконання Програми.

Мінсім'я молодьспорт, Державний інститут розвитку сім'ї та молоді.
2007 рік.

38. Сприяти висвітленню у засобах масової інформації стану реалізації сімейної політики.

Держкомтелерадіо, Мінсім'я молодьспорт,
Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні,
Київська та Севастопольська міські держадміністрації.
2007-2010 роки.

№ 2811-XII від 21.11.1992 р.

**ЗАКОН УКРАЇНИ
Про державну допомогу сім'ям з дітьми**

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 1993, N 5, ст.21)

(Вводиться в дію Постановою ВР N 2812-XII (2812-12) від 21.11.92, ВВР, 1993, N 5, ст. 22) (Із змінами, внесеними згідно із Законами

N 3779-XII (3779-12) від 23.12.93, ВВР, 1994, N 11, ст. 47

N 563-XIV (563-14) від 25.03.99, ВВР, 1999, N 19, ст.174

N 1628-III (1628-14) від 06.04.2000, ВВР, 2000, N 25, ст.199

N 2171-III (2171-14) від 21.12.2000, ВВР, 2001, N 9, ст.38) (В редакції Закону

N 2334-III (2334-14) від 22.03.2001, ВВР, 2001, N 20, ст.102) (Із змінами, внесеними згідно із Законами

N 49-IV (49-15) від 04.07.2002, ВВР, 2002, N 35, ст.261

N 177-IV (177-15) від 26.09.2002, ВВР, 2002, N 46, ст.347

N 208-IV (208-15) від 24.10.2002, ВВР, 2002, N 50, ст.367

N 662-IV (662-15) від 03.04.2003, ВВР, 2003, N 27, ст.209

N 972-IV (972-15) від 19.06.2003, ВВР, 2003, N 45, ст.362

N 2164-IV (2164-15) від 04.11.2004, ВВР, 2005, N 3, ст.79

(Зміни по Закону N 2415-IV (2415-15) від 03.02.2005 не внесені)

(Із змінами, внесеними згідно із Законом N 2505-IV (2505-15) від 25.03.2005, ВВР, 2005, N 17, N 18-19, ст.267)

(Установити на 2002 рік рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону у сумі 80 гривень у розрахунку на одну особу згідно із Законом N 2905-III (2905-14) від 20.12.2001, ВВР, 2002, N 12-13, ст.92) (Установити на 2003 рік рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону у сумі 80 гривень у розрахунку на одну особу згідно із Законом N 380-IV (380-15) від

За збереження родини

26.12.2002, ВВР, 2003, N 10-11, ст.86) (Установити на 2004 рік рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону у сумі 85 гривень у розрахунку на одну особу згідно із Законом N 1344-IV (1344-15) від 27.11.2003, ВВР, 2004, N 17-18, ст.250) (Установити на 2005 рік рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до цього Закону у сумі 90 гривень у розрахунку на одну особу згідно із Законами N 2285-IV (2285-15) від 23.12.2004, ВВР, 2005, N7-8, ст.162, N2505-IV (2505-15) від 25.03.2005) (Установити, що у 2005 році: допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трьох років надається незастрахованим особам у розмірі 100 відсотків від рівня забезпечення прожиткового мінімуму; розмір державної соціальної допомоги малозабезпеченим сім'ям не може бути більшим ніж 75 відсотків від рівня забезпечення прожиткового мінімуму для сім'ї згідно із Законами N 2285-IV (2285-15) від 23.12.2004, ВВР, 2005, N 7-8, ст.162, N 2505-IV (2505-15) від 25.03.2005) Цей Закон відповідно до Конституції України (254к/96-ВР) встановлює гарантований державою рівень матеріальної підтримки сімей з дітьми шляхом надання державної грошової допомоги з урахуванням складу сім'ї, її доходів та віку дітей і спрямований на забезпечення пріоритету державної допомоги сім'ям з дітьми у загальній системі соціального захисту населення.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Право сімей з дітьми на державну допомогу

Громадяни України, в сім'ях яких виховуються та проживають неповнолітні діти, мають право на державну допомогу у випадках та на умовах, передбачених цим Законом та іншими законами України.

Іноземці та особи без громадянства, які постійно проживають в Україні, а також особи, яким надано статус біженця в Україні, мають право на державну допомогу нарівні з громадянами України на умовах, передбачених цим Законом, іншими законами або міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. (Частина друга статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом N 177-IV (177-15) від 26.09.2002)

У разі, коли міжнародним договором України передбачено інші правила, ніж ті, що містяться у цьому Законі, застосовуються правила, встановлені цим договором.

Порядок призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми та перелік документів, необхідних для призначення допомоги за цим Законом, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Стаття 2. Поняття і терміни, що вживаються у цьому Законі

У цьому Законі поняття і терміни вживаються у такому значенні:
дитина - особа віком до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом вона не набуває прав повнолітньої раніше;

сім'я з дітьми – поєднане родинними зв'язками та зобов'язаннями щодо утримання коло осіб, у якому виховуються рідні, усиновлені діти, а також діти, над якими встановлено опіку чи піклування;

малозабезпечена сім'я з дітьми – сім'я, яка з поважних або незалежних від неї причин має середньомісячний сукупний доход нижчий від прожиткового мінімуму для сім'ї;

прожитковий мінімум для сім'ї – визначена для кожної сім'ї залежно від її складу сума прожиткових мінімумів, розрахованих і затверджених відповідно до Закону України "Про прожитковий

За збереження родини

мінімум" (966-14) для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення.

середньомісячний сукупний доход сім'ї - обчислений у середньому за місяць доход усіх членів сім'ї з усіх джерел надходжень протягом шести місяців, що передують місяцю звернення за призначенням державної соціальної допомоги.

Стаття 3. Види державної допомоги сім'ям з дітьми Відповідно до цього Закону призначаються такі види державної допомоги сім'ям з дітьми:

- 1) допомога у зв'язку з вагітністю та пологами;
- 2) одноразова допомога при народженні дитини;
- 3) допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку;
- 4) допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням;
- 5) допомога на дітей одиноким матерям; (Частину першу статті 3 доповнено пунктом 5 згідно із Законом N 49-IV (49-15) від 04.07.2002 – набирає чинності з 1 січня 2003 року)

Місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації та об'єднання громадян за рахунок власних коштів можуть запроваджувати додаткові види допомоги та встановлювати доплати до державної допомоги сім'ям з дітьми. (Стаття 3 із змінами, внесеними згідно із Законом N 208-IV (208-15) від 24.10.2002)

Стаття 4. Джерела покриття витрат на виплату державної допомоги сім'ям з дітьми

Покриття витрат на виплату державної допомоги сім'ям з дітьми здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України у вигляді субвенцій до місцевих бюджетів.

Порядок покриття витрат, передбачений частиною першою цієї статті, не стосується виплат допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами жінкам з числа військовослужбовців Збройних Сил України, Державної прикордонної служби України, Служби безпеки України, військ цивільної оборони, інших військових формувань та з числа осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ. Покриття витрат на виплату зазначеного виду державної

допомоги цим категоріям жінок здійснюється за рахунок відповідних бюджетів. (Частина друга статті 4 із змінами, Законом N 662-IV (662-15) від 03.04.2003 - набуває чинності з 01.08.2003 року)

Стаття 5. Органи, що призначають і здійснюють виплату державної допомоги сім'ям з дітьми

Всі види державної допомоги сім'ям з дітьми, крім допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами жінкам, зазначеним у частині другій статті 4 цього Закону, призначають і виплачують органи соціального захисту населення за місцем проживання батьків (усиновителів, опікуна, піклувальника).

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами жінкам, зазначеним у частині другій статті 4 цього Закону, призначається і виплачується за місцем основної роботи (служби).

Стаття 6. Термін розгляду документів для призначення державної допомоги сім'ям з дітьми

Документи, необхідні для призначення державної допомоги сім'ям з дітьми, подаються особою, яка претендує на призначення допомоги, самостійно. За наявності письмової заяви особи, яка претендує на призначення допомоги, але за станом здоров'я або з інших поважних причин не може самостійно зібрати необхідні документи, збір зазначених документів покладається на органи, що призначають допомогу.

Документи, необхідні для призначення державної допомоги сім'ям з дітьми, розглядаються органом, що призначає та здійснює виплату державної допомоги, протягом 10 днів з дня звернення.

Про призначення державної допомоги чи про відмову в її наданні із зазначенням причини відмови та порядку оскарження цього рішення орган, що призначає і здійснює виплату державної допомоги сім'ям з дітьми, видає чи надсилає заявникові письмове повідомлення протягом 5 днів після прийняття відповідного рішення.

Розділ II

ДОПОМОГА У ЗВ'ЯЗКУ З ВАГІТНІСТЮ ТА ПОЛОГАМИ

Стаття 7. Право на допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами

Право на державну допомогу у зв'язку з вагітністю та пологами мають за цим Законом всі жінки (у тому числі неповнолітні), які не застраховані в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Стаття 8. Умови надання і тривалість виплати допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами

Підставою для призначення жінкам допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами є видана в установленому порядку довідка лікувального закладу встановленого зразка та довідка:

- з основного місця роботи (служби, навчання);
- ліквідаційної комісії для жінок, звільнених з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства, установи, організації;
- державної служби зайнятості для жінок, зареєстрованих у державній службі зайнятості як безробітні;
- з місця проживання для непрацюючих жінок про те, що вони не працюють (не служать, не навчаються).

Особам, які усиновили або взяли під опіку дитину протягом двох місяців з дня її народження, допомога у зв'язку з вагітністю та пологами надається на підставі рішення про усиновлення або встановлення опіки за період з дня усиновлення чи встановлення опіки і до закінчення строку післяполового відпустки.

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами призначається, якщо звернення за нею надійшло не пізніше шести місяців з дня закінчення відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, і виплачується жінкам за весь період відпустки, тривалість якої становить 70 календарних днів до пологів і 56 (у разі ускладнених пологів або народження двох чи більше дітей – 70) календарних днів після пологів. Жінкам, віднесеним до 1-4 категорій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, допомога по

вагітності та пологах виплачується за 180 календарних днів зазначененої відпустки (90 - до пологів та 90 – після пологів).

Зазначена допомога обчислюється сумарно та надається жінкам у повному обсязі незалежно від кількості днів відпустки, фактично використаних до пологів.

За період відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, що збігається з відпусткою по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, допомога по вагітності та пологах виплачується незалежно від допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.

Стаття 9. Розмір допомоги у зв'язку з вагітністю та пологами

Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами надається у розмірі 100 відсотків середньомісячного доходу (стипендії, грошового забезпечення, допомоги по безробіттю тощо) жінки, але не менше 25 відсотків від розміру встановленого законом прожиткового мінімуму для працездатної особи із розрахунку на місяць.

Розділ III ОДНОРАЗОВА ДОПОМОГА ПРИ НАРОДЖЕННІ ДИТИНИ

Стаття 10. Право на одноразову допомогу при народженні дитини

Одноразова допомога при народженні дитини за цим Законом надається одному з батьків дитини (усиновителю чи опікуну), не застрахованому в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Стаття 11. Умови призначення одноразової допомоги при народженні дитини

Одноразова допомога батькам при народженні дитини призначається на підставі свідоцтва про народження дитини. Усиновителям та опікунам зазначена допомога призначається на підставі рішення про усиновлення або встановлення опіки.

У разі народження (усиновлення, встановлення опіки) двох і

За збереження родини

більше дітей допомога надається на кожну дитину.

Одноразова допомога при народженні дитини призначається за умови, якщо звернення за її призначенням надійшло не пізніше шести місяців з дня народження дитини.

У разі народження мертвого дитини допомога при народженні дитини не призначається.

Стаття 12. Розмір допомоги при народженні дитини

Допомога при народженні дитини надається у сумі, кратній 22,6 розміру прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років, встановленого на день народження дитини. Виплата допомоги здійснюється одноразово у дев'ятирічному розмірі прожиткового мінімуму при народженні дитини, решта - протягом наступних 12 місяців у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

(Стаття 12 із змінами, внесеними згідно із Законом N 972-IV (972-15) від 19.06.2003; в редакції Закону N 2505-IV (2505-15) від 25.03.2005)

Розділ IV

ДОПОМОГА ПО ДОГЛЯДУ ЗА ДИТИНОЮ ДО ДОСЯГНЕННЯ НЕЮ ТРИРІЧНОГО ВІКУ

Стаття 13. Право на допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку

Право на допомогу по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку за цим Законом має не застрахована в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування особа (один з батьків дитини, усиновитель, опікун, баба, дід або інший родич), яка фактично здійснює догляд за дитиною.

Стаття 14. Умови призначення допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку

Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку виплачується щомісяця з дня призначення допомоги по догляду за дитиною по день досягнення дитиною вказаного віку включно. Усиновителям та опікунам допомога призначається не раніше, ніж з дня прийняття рішення про усиновлення або встановлення опіки.

Особам, звільненим з роботи у зв'язку з ліквідацією підприємства, установи, організації, до їх працевлаштування допомога по догляду за

дитиною до досягнення нею трирічного віку призначається на підставі довідки ліквідаційної комісії.

Особам, зареєстрованим у державній службі зайнятості як безробітні, допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку призначається на підставі довідки державної служби зайнятості.

Призначення допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку особі, яка фактично доглядає за дитиною, здійснюється за письмовою заявою цієї особи та на підставі довідки з місця роботи (служби, навчання) матері дитини про те, що вона вийшла на роботу до закінчення строку відпустки по догляду за дитиною і виплату зазначененої допомоги їй припинено (із зазначенням дати).

Матерям, які мають дітей віком до трьох років і одночасно продовжують навчання з відривом від виробництва, допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трьох років призначається в повному розмірі.

Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку непрацюючій особі призначається на підставі виданої за місцем проживання довідки про те, що вона не працює (не служить, не навчається) і дитина проживає разом з нею.

Стаття 15. Розмір допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку

Допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку надається у розмірі встановленого законом прожиткового мінімуму для дітей віком до 6 років.

У разі народження (усиновлення, встановлення опіки) двох і більше дітей допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку надається на кожну дитину.

Розділ V

(Установити на 2005 рік, що розмір допомоги на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням, обчислюється виходячи із такого значення прожиткового мінімуму: з 1 квітня 2005 року для дітей віком до 6 років – 362 гривні, для дітей від 6 до 18 років – 460 гривень; з 1 жовтня 2005 року для дітей віком до 6 років – 376 гривень, для дітей віком від 6 до 18 років – 468 гривень згідно із Законами N 2285-IV

ДОПОМОГА НА ДІТЕЙ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ОПІКОЮ ЧИ ПІКЛУВАННЯМ

Стаття 16. Право на допомогу на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням

Допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням, призначається особам, визначеним в установленому законом порядку опікунами чи піклувальниками дітей, які внаслідок смерті батьків, позбавлення їх батьківських прав, хвороби батьків чи з інших причин залишилися без батьківського піклування.

Стаття 17. Умови призначення допомоги на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням

Допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням, призначається на підставі рішення про встановлення опіки чи піклування за умови, що середньомісячний розмір одержуваних на дитину аліментів, пенсії за попередні шість місяців не перевищує прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Стаття 18. Розмір допомоги на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням

Допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням, надається у розмірі, що дорівнює різниці між прожитковим мінімумом для дитини відповідного віку та середньомісячним розміром одержуваних на дитину аліментів та пенсій за попередні шість місяців.

Розділ V-A

(Установити на 2005 рік, що розмір допомоги на дітей одиноким матерям обчислюється виходячи із такого значення прожиткового мінімуму: з 1 квітня 2005 року для дітей віком до 6 років – 362 гривні, для дітей віком від 6 до 18 років – 460 гривень; з 1 жовтня 2005 року для дітей віком до 6 років – 376 гривень, для дітей віком від 6 до 18 років – 468 гривень згідно із Законами N 2285-IV (2285-15) від 23.12.2004, N 2505-IV (2505-15) від 25.03.2005)

ДОПОМОГА НА ДІТЕЙ ОДИНОКИМ МАТЕРЯМ

Стаття 18-1. Право на допомогу на дітей одиноким матерям

Право на допомогу на дітей одиноким матерям мають одинокі матері (які не перебувають у шлюбі), одинокі усиновителі, якщо у свідоцтві про народження дитини (рішенні про усиновлення дитини) відсутній запис про батька (матір) або запис про батька (матір) проведено в установленому порядку державним органом реєстрації актів цивільного стану за вказівкою матері (батька, усиновителя) дитини. (Частина перша статті 18-1 в редакції Закону N 2164-IV (2164-15) від 04.11.2004)

Право на допомогу на дітей одиноким матерям (батькам) мають вдови та вдівці з дітьми, мати (батько) дітей у разі смерті одного з батьків, шлюб між якими було розірвано до дня смерті, які не одержують на них пенсію в разі втрати годувальника або державну соціальну допомогу. (Частина друга статті 18-1 в редакції Закону N 2505-IV (2505-15) від 25.03.2005)

Якщо одинока мати, одинокий усиновитель (вдова, вдівець), мати (батько) у разі смерті одного з батьків, шлюб між якими було розірвано до дня смерті, уклали шлюб, то за ними зберігається право на отримання допомоги на дітей, які народилися чи були усиновлені до шлюбу, за умови якщо ці діти не були усиновлені чоловіком (дружиною). (Частина третя статті 18-1 в редакції Закону N 2164-IV (2164-15) від 04.11.2004; із змінами, внесеними згідно із Законом N 2505-IV (2505-15) від 25.03.2005)

Жінка, яка має дітей від особи, з якою вона не перебувала і не перебуває в зареєстрованому шлюбі, але з якою вона веде спільне господарство, разом проживає і виховує дітей, права на одержання допомоги, встановленої на дітей одиноким матерям, не має. При реєстрації цією жінкою шлюбу з особою, від якої вона має дітей, допомога на дітей, народжених від цієї особи, не призначається.

Стаття 18-2. Умови призначення допомоги на дітей одиноким матерям

За збереження родини

Допомога на дітей одиноким матерям призначається за наявності відповідної довідки державного органу реєстрації актів цивільного стану про підстави внесення до книги реєстрації народжень відомостей про батька (матір) дитини. (Частина перша статті 18-2 в редакції Закону N 2164-IV (2164-15) від 04.11.2004)

Допомога на дітей одиноким матерям призначається незалежно від одержання на дітей інших видів допомоги, передбачених цим Законом.

Стаття 18-3. Розмір допомоги на дітей одиноким матерям

Допомога на дітей одиноким матерям, одиноким усиновителям (вдовам, вдівцям), матері (батьку) у разі смерті одного з батьків, шлюб між якими було розірвано до дня смерті, які мають дітей віком до 16 років (учнів – до 18 років), надається у розмірі, що дорівнює різниці між 50 відсотками прожиткового мінімуму для

дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше 10 відсотків прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку.

Допомога на дітей одиноким матерям, одиноким усиновителям (вдовам, вдівцям), матері (батьку) у разі смерті одного з батьків, шлюб між якими було розірвано до дня смерті, призначається на кожну дитину.

(Стаття 18-3 в редакції Закону N 2505-IV (2505-15) від 25.03.2005)

(Закон доповнено розділом V-A згідно із Законом N 49-IV (49-15) від 04.07.2002 – набирає чинності з 1 січня 2003 року)

(Розділ VI виключено на підставі Закону N 208-IV (208-15) від 24.10.2002)

Розділ VII

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ МІСЦЕВИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, ПІДПРИЄМСТВ, УСТАНОВ, ОРГАНІЗАЦІЙ І ГРОМАДЯН

Стаття 21. Відповідальність підприємств, установ та організацій за недостовірність даних і документів, виданих для призначення державної допомоги

Органи, що призначають і здійснюють виплату державної допомоги сім'ям з дітьми, мають право у разі потреби перевіряти обґрунтованість видачі та достовірність відповідних документів, поданих для призначення допомоги.

Підприємства, установи та організації несуть відповідальність за шкоду, заподіяну сім'ям з дітьми або державі внаслідок несвоєчасної видачі документів або видачі недостовірних даних, і відшкодовують її в установленому законом порядку.

Стаття 22. Відповідальність громадян за недостовірність документів, поданих для призначення державної допомоги

Одержанувачі державної допомоги зобов'язані повідомляти органи, що призначають і здійснюють виплату державної допомоги, про зміну всіх обставин, що впливають на виплату допомоги.

Суми державної допомоги, виплачені надміру внаслідок зловживань з боку громадян (у результаті подання документів із свідомо неправдивими відомостями, неподання відомостей про зміни у складі сім'ї, приховання обставин, що впливають на виплату державної допомоги тощо), стягаються згідно з законом.

Органи, що призначають і здійснюють виплату державної допомоги, мають право перевіряти матеріальний стан сімей з дітьми.

Стаття 23. Оскарження рішення органу, що призначає державну допомогу

Рішення органу, що призначає і здійснює виплату державної допомоги, може бути оскаржено у вищестоячих органах

виконавчої влади або у судовому порядку.

Стаття 24. Відповіальність органів, що призначають і здійснюють виплату допомоги сім'ям з дітьми

Посадові особи, винні у порушенні законодавства про державну допомогу сім'ям з дітьми, несуть відповіальність згідно з законом.

Розділ VIII ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з 1 січня 2002 року.
2. Кабінету Міністрів України у шестимісячний строк з дня опублікування цього Закону:
  - внести до Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законодавчих актів у відповідність із цим Законом;
  - привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;
  - розробити і затвердити порядок призначення та виплати державної допомоги сім'ям з дітьми.
3. Розмір державної допомоги сім'ям з дітьми, передбаченої статтею 15 цього Закону, визначається Верховною Радою України в Законі про Державний бюджет України на відповідний рік у відсотковому відношенні до прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку з поступовим наближенням до прожиткового мінімуму, але при цьому не може бути нижчим за величину, що дорівнює 25 відсоткам зазначеного прожиткового мінімуму, а з 1 січня 2006 року – 50 відсоткам цього прожиткового мінімуму. (Пункт 3 розділу VIII в редакції Закону N 2505-IV (2505-15) від 25.03.2005)

Президент України
м. Київ, 21 листопада 1992 року
N 2811-XII

Л.КРАВЧУК

Пріоритети діяльності Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту на 2007 рік

У державній політиці стосовно сім'ї, демографічного розвитку та гендерної рівності.

Здійснення державної сімейної політики шляхом:

- реалізації Державної програми підтримки сім'ї на період до 2010 року та здійснення моніторингу її виконання;
- розробки і впровадження механізмів соціальної підтримки сімей з дітьми;
- вироблення загальної стратегії, спрямованої на забезпечення формування ефективної системи соціального захисту та підтримки багатодітних сімей;
- запровадження правової психолого-педагогічної та організаційної системи з метою створення оптимальних соціально-економічних умов повноцінного виховання дітей у сім'ї.

Поліпшення демографічної ситуації в країні шляхом:

- затвердження та виконання Плану заходів щодо реалізації Стратегії демографічного розвитку в період до 2015 року;
- проведення дослідження соціально-демографічних проблем в Україні з метою розробки науково-обґрунтованих комплексних демографічних прогнозів (демографічна експертиза, моніторинг тощо);
- проведення інформаційно-просвітницької роботи (розробка, впровадження "соціальної реклами" біг-борди, сіті-лайти, аудіо, відео-продукція тощо) з метою формування суспільної налаштованості на здоровий спосіб життя, особистісної мотивації до збереження та поліпшення здоров'я, в тому числі репродуктивного.

Зменшення масштабів торгівлі людьми, попередження насильства в сім'ї та формування ненасильницької ідеології у суспільстві шляхом:

- затвердження та реалізацію Державної програми протидії торгівлі людьми на період до 2010 року;
- здійснення профілактичних заходів (підвищення рівня

За збереження родини

інформованості населення та усвідомлення проблеми торгівлі людьми та насильства в сім'ї)

– здійснення, вивчення аналізу та взяття на облік жертв насилля, торгівлі;

– удосконалення системи заходів щодо попередження насильства в сім'ї та створення дієвої системи (реабілітація, реінтеграція) щодо надання допомоги жертвам насильства;

Забезпечення ґендерної рівності шляхом:

– реалізації Державної програми з утвердження ґендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року та здійснення моніторингу за її виконанням;

– приведення українського законодавства у відповідність до конституційних принципів та адаптація його до законодавства Європейського Союзу у сфері ґендерної рівності;

– ініціювання створення інституційних державних механізмів забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

– сприяння проведенню наукових та експертних досліджень з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

– підтримка громадських ініціатив, спрямованих на формування ґендерної культури, подолання усталених стереотипів щодо ролі та місця жінок у суспільстві;

– проведення інформаційно-просвітницької роботи з ліквідації всіх форм дискримінації за ознакою статі.

У державній політиці щодо захисту прав дітей.

Реформування системи соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування через:

– активізація національного усиновлення та розвиток сімейних форм виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

– удосконалення міждержавного усиновлення шляхом ратифікації Конвенції про захист дітей та співробітництво з питань міждержавного усиновлення;

– впровадження системи фінансування потреб дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за принципом "гроші ходять за дитиною" шляхом продовження експерименту у Київській області та його поширення на Чернівецьку область;

- подолання дитячої безпритульності та бездоглядності;
- реформування системи інтернатних закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за рахунок розвитку прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, повернення дітей до біологічних сімей, які пройшли процес соціальної реабілітації, зменшили щорічну потребу дітей в інтернатному вихованні на 50%;
- прийняття та впровадження положень Закону України Про "-Загальнодержавну програму "Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини" на період до 2016 року";
- забезпечення служб у справах неповнолітніх кваліфікованими кадрами відповідно до нормативів, визначених законодавством.

У молодіжній політиці.

Сприяння вирішенню питань працевлаштування та розвитку підприємницької діяльності молоді через:

- забезпечення координації діяльності молодіжних центрів праці та сприяння в реалізації програм, спрямованих на профорієнтацію, профпідготовку і працевлаштування молоді за професіями, актуальними на ринку праці, розвиток молодіжних підприємницьких ініціатив;
- забезпечення організації діяльності молодіжних трудових загонів, у тому числі тих, діяльність яких спрямована на збереження і відновлення пам'яток історії та об'єктів культурної спадщини, установ дозвілля для молоді у сільській місцевості та малих містах;
- забезпечення проведення Всеукраїнського конкурсу бізнес-планів підприємницької діяльності серед молоді.

Формування здорового способу життя молоді, профілактика негативних явищ у молодіжному середовищі через:

- розвиток мережі центрів ресоціалізації наркозалежної молоді "Твоя перемога" та забезпечення виконання програм ресоціалізації та профілактики центрами ресоціалізації наркозалежної молоді, що входять до мережі "Твоя перемога";
- організація підготовки та перепідготовки кадрів для роботи з молоддю, у тому числі з молоддю груп ризику;
- забезпечення проведення Всеукраїнських і міжрегіональних інформаційно-просвітницьких акцій, фізкультурно-оздоровчих

За збереження родини

заходів профілактичного спрямування для молоді, у тому числі молоді з груп ризику.

Сприяння розвитку духовності, моральності, організації змістового дозвілля молоді через:

- організацію проведення конкурсів, акцій, фестивалів, спря-мованих на розвиток творчих та інтелектуальних здібностей молоді;
- сприяння патріотичному вихованню молоді шляхом проведення просвітницьких, мистецьких, краєзнавчих, військово-спортивних заходів тощо.

Розвиток громадянської активності молоді, забезпечення постійної співпраці органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з молодіжними громадськими організаціями через:

- поглиблення співпраці з молодіжними та дитячими громадськими організаціями та удосконалення механізму залучення молодіжних та дитячих громадських організацій до розв'язання соціальних проблем дітей та молоді;
- здійснення інформаційно-методичної підтримки діяльності громадських організацій;
- проведення конкурсу проектів програм, розроблених громадськими організаціями стосовно дітей, молоді, жінок та сім'ї, забезпечення фінансової підтримки і координації виконання таких програм у межах передбачених бюджетом видатків.

Інтеграція молоді до світової та європейської молодіжної спільноти через:

- забезпечення реалізації заходів, передбачених програмами молодіжних обмінів у рамках програм двостороннього міжнародного співробітництва;
- забезпечення інформування про діяльність у сфері молодіжної політики Ради Європи, ЄС та ООН та сприяння участі української молоді в молодіжних програмах зазначених організацій шляхом проведення міжрегіональних форумів, видання та розповсюдження друкованих матеріалів відповідної тематики.

Забезпечення молоді житлом через:

- сприяння прийняттю проекту Закону України "Про забезпечення молоді житлом";
- підготовку нової редакції Державної програми забезпечення молоді житлом.

У сфері соціальної роботи.

Забезпечення доступності до якісних адресних соціальних послуг сімей, дітей та молоді, які опинились в складних життєвих обставинах через:

- вдосконалення та впровадження механізмів міжвідомчої співпраці різних суб'єктів соціальної роботи для вироблення стратегій та підвищення ефективності надання соціальних послуг сім'ям, дітям, та молоді;
- розроблення та впровадження стандартів якості соціальних послуг сім'ям, дітям та молоді;
- забезпечення діяльності діючих та створення нових закладів соціального обслуговування, а саме: центрів соціально-психологічної допомоги, соціальних центрів матері та дитини, соціальних гуртожитків, центрів соціально-психологічної реабілітації для дітей та молоді з функціональними обмеженнями, центрів для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді;
- виконання регіональних програм щодо впровадження про-грамно-інформаційного комплексу "ЦСССДМ";
- інформування населення про соціальні послуги, в тому числі шляхом створення та розповсюдження соціальної реклами;
- здійснення соціальної роботи, надання соціальних послуг сім'ям, дітям та молоді, зокрема:
  - раннє виявлення, облік, ведення банку даних та соціальний супровід сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах;
  - підготовка до самостійного життя, соціальна адаптація, соціальний супровід дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, із числа учнів старших класів та випускників інтернатних закладів;
  - здійснення соціальної роботи, спрямованої на запобігання відмовам від новонароджених дітей, соціальна підтримка вагітних жінок та жінок з новонародженими дітьми;
  - пошук, відбір, навчання та забезпечення соціального супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу

(ДБСТ);

соціальна підтримка ВІЛ-інфікованих дітей, молоді та членів їх сімей, формування толерантного ставлення до ВІЛ-інфікованих людей;

здійснення соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями;

здійснення соціально-профілактичної роботи щодо запобігання соціально небезпечним хворобам у дитячому та молодіжному середовищі, в тому числі серед груп ризику, подолання їх наслідків, формування навичок здорового способу життя;

надання соціальних послуг та здійснення соціального патронажу неповнолітніх та молоді, які перебувають або звільняються з місць позбавлення волі.

У сфері фізичної культури

Удосконалення нормативно-правових і організаційних механізмів та здійснення комплексу пріоритетних заходів через:

– реалізація заходів Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2007 – 2011 роки, що затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 15.11.06 № 1594;

– здійснення організаційно-практичних заходів щодо впровадження фізкультурно-оздоровчої та спортивно-масової роботи за місцем навчання, проживання та роботи громадян, а також у місцях масового відпочинку;

– проведення в м. Києві I Європейських спортивних ігор 2007 року;

– забезпечення підготовки національної збірної команди з нео-лімпійських видів спорту до участі у I Європейських спортивних іграх 2007 року;

– вдосконалення нормативно-правового, кадрового, матеріально-технічного, фінансового, науково-методичного, медичного, інформаційного забезпечення.

Забезпечення динамічного розвитку паралімпійського та дефлімпійського руху через:

– виконання у повному обсязі завдань Указів Президента України "Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов

життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями" від 01.06.05 № 900/2005 "Про підготовку та участь спортсменів України в Олімпійських, Паралімпійських, Дефлімпійських іграх, Всеєвропейських Універсіадах, чемпіонатах світу та Європи" від 19.07.05 № 1113/2005 "Про заходи щодо фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів та підтримки паралімпійського і дефлімпійського руху в Україні" від 06.04.06 № 290/2006 "Про національний план дій щодо реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту" від 02.08.06 № 667/2006;

- участь спортсменів національної збірної команди України в XV зимових Дефлімпійських іграх (США, лютий 2007 р.);
- підготовку паралімпійського та дефлімпійського резервів та спортсменів високого класу;
- проведення подальшої роботи щодо створення Західного реабілітаційно-спортивного центру в Турківському районі Львівської області;
- підтримку діяльності Національного центру паралімпійської та дефлімпійської підготовки і реабілітації інвалідів в м. Євпаторія;
- залучення більшої кількості інвалідів до активних занять різними формами фізкультурно-реабілітаційної та спортивної роботи.

У спорті вищих досягнень

Розвиток олімпійського спорту, як важливої складової іміджу України у світі через:

- удосконалення нормативно-правової бази розвитку олімпійського спорту шляхом розробки та супроводу нової редакції закону України "Про фізичну культуру і спорт", законів України "Про Євро-2012", "Про антидопінговий контроль у спорті", внесення змін до законів України "Про плату за землю" та "Про закупівлю товарів робіт та послуг за державні кошти"; опрацювання проектів актів Кабінету міністрів України спрямованих на підвищення рівня соціальної захищеності спортсменів та тренерів, розвитку дитячо-юнацького та резервного спорту, проведення спортивних заходів міжнародного рівня на території України; підготовки галузевих нормативних документів, спрямованих на унормування забезпечення національних збірних команд України спортивною формою, обладнанням та інвентарем;
- забезпечення підготовки та участі національних збірних команд

За збереження родини

України у всеукраїнських та чемпіонатах світу, Європи, інших спортивних заходах відповідно до Єдиного календарного плану спортивних змагань; участь у міжнародних заходах для здобуття ліцензій на участь в Олімпійських іграх 2008 року в Пекіні;

– покращання функціонування дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності, училищ олімпійського резерву;

– здійснення аналізу та контролю за системою підготовки національних збірних команд України до участі в Олімпійських іграх в Пекіні через проведення заслуховування звітів тренерського складу штатних збірних команд України, проведення семінарів, конференцій та нарад;

– удосконалення діяльності комплексних наукових груп та тренерів-лікарів штатних збірних команд; фармакологічне забезпечення олімпійської підготовки та протидію вживанню допінгових речовин;

– забезпечення умов для створення регіональних, міжрегіональних центрів олімпійської підготовки.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА від 11 січня 2007 р. № 13 Київ

Деякі питання призначення і виплати допомоги сім'ям з дітьми

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Порядок призначення і виплати допомоги при народженні дитини та допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку особам, застрахованим в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, що додається.

2. Установити, що на виконання статті 56 Закону України "Про Державний бюджет України на 2007 рік" допомога по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку особам, не застрахованим у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, призначається та виплачується з метою створення належних умов для повноцінного утримання та виховання дитини з урахуванням таких особливостей:

1) допомога призначається у розмірі, що дорівнює різниці між 50 відсотками прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб, та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців, але не менше 90 гривень (мінімальний розмір);

2) для призначення допомоги у розмірі, що перевищує мінімальний, подається в установленому порядку довідка про середньомісячний сукупний дохід сім'ї, визначений згідно з методикою обчислення сукупного доходу сім'ї для всіх видів соціальної допомоги на підставі довідки про доходи і декларації про доходи та майновий стан усіх членів сім'ї;

3) до складу сім'ї особи, що звернулася за призначенням допомоги, включаються чоловік (дружина); рідні, усиновлені та підопічні діти зазначених осіб віком до 18 років, а також діти віком

За збереження родини

до 23 років, які навчаються за денною формою у вищих навчальних закладах І-ІV рівня акредитації та професійно-технічних навчальних закладах і не мають власних сімей, незалежно від місця проживання або реєстрації місця проживання; неодружені повнолітні діти, які визнані інвалідами з дитинства I та II групи або інвалідами I групи і проживають разом з батьками; непрацездатні батьки чоловіка та дружини, які проживають разом з ними і перебувають на їх утриманні у зв'язку з відсутністю власних доходів; жінка та чоловік, які проживають однією сім'єю, не перебувають у шлюбі, але мають спільних дітей.

3. Зупинити на 2007 рік дію абзаців першого-третього пункту 13 та абзацу першого пункту 22 Порядку призначення і виплати державної допомоги сім'ям з дітьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2001 р. № 1751 (Офіційний вісник України, 2001 р., № 52, ст. 2365; 2005 р., № 17, ст. 902).

4. Внести до Порядку нарахування та сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування за деякі категорії застрахованих осіб, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1092 (Офіційний вісник України, 2004 р., № 34, ст. 2259), такі зміни:

1) у пункті 3:

абзац третій підпункту 2 після слів "Порядку, які" доповнити словами "застраховані та";

підпункти 3 і 4 виключити;

2) абзац другий пунктів 7 і 8 виключити;

3) у пункті 10 слова "та Фондом соціального страхування з тимчасової втрати працездатності" виключити.

5. Визнати такими, що втратили чинність:

Порядок призначення і виплати допомоги при народженні дитини особам, застрахованим у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21 квітня 2005 р. № 315 "Деякі питання призначення і виплати допомоги сім'ям з дітьми" (Офіційний вісник України, 2005 р., № 17, ст. 902);

постанову Кабінету Міністрів України від 12 квітня 2006 р. № 503 "Про внесення змін до Порядку призначення і виплати допомоги при народженні дитини особам, застрахованим у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування"

(Офіційний вісник України, 2006 р., № 15, ст. 1112).

6. Виплата згідно з цією постановою допомоги при народженні дитини та допомоги по догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку особам, застрахованим в системі загальнообов'язкового державного соціального страхування, здійснюється починаючи з 1 січня 2007 року.

Прем'єр-міністр України
Інд.28

В. ЯНУКОВИЧ

ПРОЕКТ НАРОДНО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ ЛІГИ МОЛОДІ
ЗА ПІДТРИМКИ МІНІСТЕРСТВА УКРАЇНИ У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ

“За збереження родини!”

Від подружнього діалогу до щастя!

Від подружнього діалогу до щастя!

Від подружнього діалогу до щастя!

ЯКЩО ВИ ЗАЦІКАВЛЕНІ ВЗЯТИ УЧАСТЬ У СЕМІНАРІ “ЗА ЗБЕРЕЖЕННЯ РОДИННИ - 2007”
ТЕЛЕФОНУЙТЕ ЗА НОМЕРОМ _____ АБО НАДІШЛІТЬ СВОЮ АНКЕТУ
НА АДРЕСУ: _____ ДО _____ 2007 РОКУ

Зміст

Вступне слово.....	3
Гридковець Людмила “Психологічні основи подружньої гармонії: практичні рекомендації”	5
Шакарян Інга: “Збереження родини – ілюзія чи реальність?”	24
Сівко Ірина “Що для мене означає щаслива родина?”.....	25
Седляр Юлія “Мое бачення щасливої родини”	27
Сухан Наталія “Щастя – родина”	28
Сухан Наталія “Родина”	29
Нестерчук Лілія “Родина – це щось більше”	30
Яковішена Наталія “Кохання – це й обов’язок”	31
Опанасюк Олена “Роде наш красний”	32
Сарнавська Ірина: “Не в усьому винна держава”	34
Штепа Марина “Чемність напоказ”.....	36
Циценко Олександр “Вміти слухати один одного”	38
Краєва Юлія “Сім’я – сім “Я””	42
Всеукраїнська молодіжна громадська організація “Народно–демократична ліга молоді”	43
За збереження родини.....	47
Нормативно-правова база з питань державної сімейної політики.....	51
Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту.....	53
Додатки.....	59
Постанова від 19 лютого 2007 року № 244 “Про затвердження Державної програми підтримки сім'ї на період до 2010 року”	60
Закон України Про державну допомогу сім'ям з дітьми № 2811-XII від 21.11.1992 р.	66
Пріоритети діяльності Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту на 2007 рік	88
Постанова від 11 січня 2007 р. № 13 Деякі питання призначення і виплати допомоги сім'ям з дітьми.....	96